

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: Κουτσερινάκη Ολυμπία

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Τσίχλης Δημήτριος

Καλαμάτα, Ιούνιος 2006

*Στους γονείς μου,
Κωνσταντίνο και Ευσταθία*

Ένα μεγάλο και θερμό ευχαριστώ στους γονείς μου για την υποστήριξή τους όλα αυτά τα χρόνια, χωρίς αυτούς δεν θα είχα καταφέρει να φτάσω ως εδώ. Ευχαριστώ τον καθηγητή μου, κ. Τσίχλη Δημήτριο για την βοήθειά του στην εκπόνηση της πτυχιακής. Τέλος, ένα ευχαριστώ σε δύο κοντινά μου πρόσωπα, που ήταν δίπλα μου από την αρχή και με στήριζαν. Σας ευχαριστώ όλους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ</u>	- 3 -
Α. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	- 3 -
Β. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ΠΟΘΕΝ ΕΣΧΕΣ).....	- 3 -
Γ. ΜΑΧΗΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ	- 4 -
Δ. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ	- 4 -
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	- 5 -
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο</u>	- 9 -
1.1. ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (Ν. 2238/94)	- 9 -
1.2. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΦΟΡΟΥ	- 10 -
1.3. ΠΩΣ ΔΗΛΩΝΕΤΑΙ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	- 13 -
1.4. ΤΕΚΜΑΡΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ.....	- 14 -
1.5. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΚΜΑΡΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ.	- 16 -
1.6. ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ.....	- 16 -
1.7. ΕΙΔΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ.	- 17 -
1.8. ΤΕΚΜΑΡΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	- 18 -
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο</u>	- 25 -
2.1. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ.....	- 25 -
2.1.1. <i>Κόρια κατοικία</i>	- 26 -
2.1.2. <i>Δευτερεύουσα κατοικία</i>	- 29 -
2.2. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	- 32 -
2.2.1. <i>Εισαγωγή</i>	- 32 -
2.2.2. <i>Τεκμήριο συντήρησης αυτοκινήτων</i>	- 33 -
2.2.3. <i>Τεκμήριο αυτοκινήτων εταιριών</i>	- 36 -
2.2.4. <i>Τεκμήριο αυτοκινήτων αλλοδαπών επιχειρήσεων</i>	- 37 -
2.2.5. <i>Τεκμήριο αυτοκινήτων ανηλίκων</i>	- 37 -
2.2.6. <i>Τεκμήριο αυτοκινήτου ανάλογα με τους μήνες κτήσης</i>	- 38 -
2.2.7. <i>Εικονική μεταβίβαση αυτοκινήτου</i>	- 38 -
2.2.8. <i>Τεκμήριο αυτοκινήτου σε εκπαιδευτές οδηγών</i>	- 39 -

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

2.2.9. Εξαιρέσεις από το τεκμήριο των Ε.Ι.Χ.....	40 -
2.2.10. Αποφάσεις– ερμηνευτικές εγκύκλιοι	42 -
2.3. ΣΚΑΦΗ	43 -
2.3.1. Τεκμήριο σκαφών αναψυχής	43 -
2.3.2. Τεκμήριο σκαφών ανοικτού τύπου.....	43 -
2.4. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ Κ.Λ.Π.	46 -
2.5. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΔΕΞΑΜΕΝΗΣ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗΣ.....	46 -
2.6. ΟΙΚΙΑΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ, ΟΔΗΓΟΙ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΔΑΣΚΑΛΟΙ.....	47 -
2.7. ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ	47 -
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο .....</u>	<u>48 -</u>
3.1. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	48 -
3.2. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	52 -
3.3. ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ	54 -
3.4. ΜΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ	56 -
3.5. ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΑΥΤΗΣ..	61 -
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο .....</u>	<u>65 -</u>
4.1. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ	65 -
4.2. ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	66 -
4.3. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ (ΔΗΛΩΘΕΝ) ΕΙΣΟΔΗΜΑ	70 -
4.4. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΕΚΜΑΡΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	70 -
4.4.1. Τεκμήρια δαπανών κύριων και δευτερευουσών κατοικιών.....	70 -
4.4.1.1. Κύρια κατοικία	71 -
4.4.1.2. Δευτερεύουσα μη εξοχική κατοικία.	72 -
4.4.1.3. Δευτερεύουσα εξοχική κατοικία.....	73 -
4.4.2. Τεκμήριο αγοράς ακινήτου, αυτοκινήτου κ.λ.π.	75 -
4.5. ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ.....	77 -
4.5.1. Εισαγωγή.....	77 -
4.5.2. Εφαρμογή της εκκαθάρισης.....	78 -
<u>ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....</u>	<u>80 -</u>
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....</u>	<u>82 -</u>

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

A. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΔΑΠΑΝΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

- Το ετήσιο τεκμαρτό ή καταβαλλόμενο ενοίκιο για κύρια κατοικία άνω των 200 τ.μ.
- Το ετήσιο τεκμαρτό ή καταβαλλόμενο ενοίκιο για δευτερεύουσα κατοικία άνω των 150 τ.μ.
- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη συντήρησης και κυκλοφορίας επιβατικών Ι.Χ. αυτοκινήτων.
- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη συντήρησης και κυκλοφορίας Ι.Χ. σκαφών αναψυχής.
- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη συντήρησης και κυκλοφορίας αεροσκαφών και ελικοπτέρων.
- Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη συντήρησης πισίνας.

B. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ΠΟΘΕΝ

ΕΣΧΕΣ)

- Η δαπάνη για αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) επιβατικών Ι.Χ. αυτοκινήτων ή Jeep, καθώς και κάθε δίτροχου ή τρίτροχου.
- Η δαπάνη για αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση πλοίων ή σκαφών αναψυχής καθώς και αεροσκαφών.
- Η δαπάνη για αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση κινητών πραγμάτων αξίας πάνω από 5000 €.
- Η δαπάνη για αγορά η χρηματοδοτική ή χρονομεριστική μίσθωση ακινήτων, καθώς και για ανέγερση οικοδομών ή κατασκευή πισίνας.
- Η χορήγηση δανείων σε οποιονδήποτε.
- Οι δωρεές, γονικές παροχές (άτυπες δωρεές) ή χορηγίες χρηματικών ποσών άνω των 300 €.
- Η δαπάνη για απόσβεση δανείων ή πιστώσεων οποιασδήποτε μορφής.

Γ. ΜΑΧΗΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ

- Στρατευμένοι
- Φυλακισμένοι
- Νοσηλευόμενοι
- Άνεργοι (που δικαιούνται βοήθημα ανεργίας)
- Συγκατοίκηση με συγγενείς α' βαθμού
- Ορφανοί ανήλικοι με Ε.Ι.Χ. από κληρονομιά
- Επικαλούμενοι ανωτέρα βία
- Λανθασμένος υπολογισμός

Δ. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

- Ε.Ι.Χ. αυτοκίνητα ανεξαρτήτως φορολογήσιμων ίππων και αξίας τα οποία αποκτήθηκαν μέχρι 31/12/1992.
- Ε.Ι.Χ. αυτοκίνητα μέχρι 14 ίππους που αποκτήθηκαν από 01/01/1993 έως 31/12/2003.
- Ε.Ι.Χ. αυτοκίνητα πάνω από 14 ίππους που αποκτήθηκαν από 01/01/1993 έως 31/12/2003 με εργοστασιακή αξία έως 50000 €.
- Ε.Ι.Χ. αυτοκίνητα ανεξαρτήτως ίππων που αποκτήθηκαν από 01/01/2004 με εργοστασιακή αξία έως 50000 €.
- Ε.Ι.Χ. αναπήρων που το αυτοκίνητο απαλλάσσεται από τέλη κυκλοφορίας.
- Οι μετανάστες λόγω μετοικεσίας ή όσοι εισήγαγαν Ε.Ι.Χ. με μειωμένους δασμούς για 2 χρόνια.
- Η κατοχή ενός σκάφους αναψυχής μέχρι 10 μέτρα μήκος που δεν έχει ναυτολογημένο πλήρωμα.
- Οι επιχειρήσεις μεταπώλησης αυτοκινήτων.
- Δευτερεύουσα κατοικία (εξ) άνω των 150 τ.μ. για κατοικίες σε πόλεις μικρότερες από 5000 κατοίκους οι οποίες αποκτήθηκαν από κληρονομιά, προίκα ή γονική παροχή.
- Η διαφορά της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης και του δηλωθέντος οικογενειακού εισοδήματος είναι μικρότερη από ποσοστό 20 %.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιβολή του φόρου με βάση τη φοροδοτική ικανότητα του ατόμου και ο προσδιορισμός αυτής αποτελούν και συνθέτουν τις δομήσεις και εκδηλώσεις του φορολογικού συστήματος κάθε χώρας. Για την επιβολή του φόρου εισοδήματος, τα σύγχρονα φορολογικά συστήματα λαμβάνουν υπόψιν διάφορες τάσεις και κατευθύνσεις κοινωνικοπολιτικής και οικονομικής σκοποθέτησης, προκειμένου να εκφραστούν τα φορολογικά μέτρα και προγράμματα από τις εκάστοτε κυβερνήσεις για την επιβολή της φορολογίας αυτής. Άλλωστε, ο φόρος εισοδήματος υπήρξε προϊόν μακράς ιστορικής εξέλιξης, η δε επιβολή αυτής της φορολογίας όπως εφαρμόζεται στα διάφορα κράτη, παρουσιάζει διάφορους τύπους ήτοι:

- ❖ Τον αναλυτικό τύπο
- ❖ Τον τύπο του προσωπικού φόρου
- ❖ Τον μικτό τύπο.

Ο μικτός τύπος του φόρου εισοδήματος, στηρίζεται στο συνδυασμό του αναλυτικού και συνθετικού τύπου αυτού του φόρου προκειμένου να εξισορροπηθούν οι διάφορες ανισότητες που τον προσδιορίζουν, από την αμιγή εφαρμογή των δύο αυτών συστημάτων για τη φορολόγηση του εισοδήματος. Και για τα τρία αυτά συστήματα υπάρχουν επιχειρήματα και αντεπιχειρήματα τα οποία θα αντιπαρέλθουμε καθόσον μας ενδιαφέρει η προσέγγιση του φόρου εισοδήματος, όπως ισχύει και εφαρμόζεται αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα.

Ως **φορολογικό εισόδημα** νοείται το καθαρό εισόδημα που απομένει μετά την έκπτωση των δαπανών προαγωγής του, δαπάνες τις οποίες προσδιορίζει ο νόμος. Με αυτά ως δεδομένα, η έννοια και η τυπολογία του εισοδήματος οριοθετείται σαν έσοδο, το οποίο προέρχεται από περιουσία ή από κεφάλαιο ή από άσκηση οποιασδήποτε οικονομικής και επαγγελματικής δραστηριότητας και επαναλαμβάνεται σε κανονικά και σε τακτά χρονικά διαστήματα. Έτσι, προβάλλει το εισόδημα, ως το περιοδικό αποτέλεσμα από μία πηγή εσόδων (έδαφος, κεφάλαιο, εργασία). Εξ' αυτού παρέπεται, ότι το

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

όποιο εισόδημα προκύπτει, εποπτεύεται και με βάση τις πηγές εξαγωγής του. Επομένως, τα εισοδήματα ταξινομούνται ανάλογα με την προέλευση τους, σαν εισοδήματα από γαίες, από κινητές αξίες, από εμπορικές επιχειρήσεις κ.λ.π.

Το σύνολο, λοιπόν, των εισοδημάτων αυτών από διάφορες κατηγορίες, υπογραμμίζει το τελικό εισόδημα του προσώπου, ως προερχόμενο από διάφορες πηγές, τονίζοντας δε περισσότερο την αντικειμενική έννοια της προσόδου από κάθε πηγή. Διευκρινίζεται ότι ο όρος εισόδημα, τονίζει περισσότερο την υποκειμενική έννοια και συνδέεται με το πρόσωπο που αποκερδαίνει το εισόδημα.

Τα παραπάνω είναι ενισχυτικά για να προσεγγίσουμε στις πηγές του τον φόρο εισοδήματος στην Ελλάδα, όπου σαν γενικός και συστηματικός φόρος επεβλήθηκε το 1919 με τον Ν. 1640/1919 «Περί φορολογίας των καθαρών προσόδων». Η ανάλυση εκφεύγει, διότι τα θέματα αυτά παρουσιάζουν μόνο ιστορικό ενδιαφέρον. Πρέπει, όμως, να σημειώσουμε, ότι ο φόρος του εισοδήματος στην Ελλάδα βασίστηκε αρχικά στο γαλλικό μικτό τύπο του φόρου εισοδήματος όπου διακρίνονται τόσο ο αναλυτικός όσο και ο συνθετικός τύπος του φόρου. Με το Ν.Δ. 3323/1955 καταργήθηκε ο μικτός τύπος και καθιερώθηκε στην Ελλάδα ο προσωπικός φόρος του εισοδήματος (ενιαίος φόρος), γεγονός που αποτέλεσε σταθμό στα φορολογικά πράγματα της χώρας, συμπληρώθηκε δε με το Ν.Δ. 3843/1958.

Τα νομοθετήματα αυτά δέχθηκαν επανειλημμένες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις, σήμερα δε ισχύει και εφαρμόζεται ο Ν. 2238/1994, όπως διαμορφώθηκε με βάση την κωδικοποίηση των διατάξεων «περί φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων»

ΤΕΚΜΗΡΙΑ

Όπως προκύπτει από τις διατάξεις του άρθρου 15 του ν. 2238/94, κατ' εξαίρεση, καθιερώνεται ο θεσμός των τεκμηρίων, όπου ο προσδιορισμός του εισοδήματος, και κατ' ακολουθία ο υπολογισμός του φόρου, γίνεται όχι με βάση τα πραγματικά δηλωθέντα ή οριστικώς προσδιορισθέντα εισοδήματα, αλλά με τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.

Τεκμήριο είναι το βέβαιο πόρισμα από το οποίο προκύπτει ότι το εισόδημα που δηλώνει ο φορολογούμενος είναι μικρότερο από αυτό που πραγματικά απέκτησε. Το πόρισμα αυτό προκύπτει από διάφορα στοιχεία που αναγράφονται στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος (έντυπο Ε1).

Η καθιέρωση των τεκμηρίων υπήρξε αναγκαία, προκειμένου να υλοποιηθεί ο συνταγματικός κανόνας, κατά τον οποίο, οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου και οι πολίτες συνεισφέρουν αδιακρίτως στα δημόσια βάρη ανάλογα με τις οικονομικές τους δυνάμεις. Σε ένα ευνοούμενο κράτος είναι εντελώς ανεπίτρεπτο να υπάρχουν πολίτες των οποίων η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων και η δαπάνες διαβίωσης δεν δικαιολογούνται από τα εισοδήματα που δηλώνουν, με αποτέλεσμα να μην καταβάλλουν φόρους, λόγω μη εμφανών πηγών εισοδήματος, προκαλούνται συγχρόνως τους ειλικρινής φορολογούμενους. Για τους ανωτέρω λόγους η πολιτεία, αντιστάθηκε, θεσμοθετώντας τα τεκμήρια.

Το άρθρο 15 του ν. 2238/94, όπως ισχύει, προβλέπει τα εξής δύο είδη τεκμηρίων.

- ❖ Το τεκμήριο δαπανών διαβίωσης και
- ❖ Το τεκμήριο δαπάνης απόκτησης περιουσιακών στοιχείων (πόθεν έσχες).

Όπως προαναφέραμε, ο τεκμαρτός προσδιορισμός του εισοδήματος, δηλαδή ο προσδιορισμός με βάση τα τεκμήρια, εφαρμόζεται όταν το συνολικό

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

καθαρό εισόδημα των πηγών Α έως και Ζ που δηλώνεται από τον φορολογούμενο και τα μέλη της οικογενείας τους που τον βαρύνουν , είναι μικρότερο από το τεκμαρτό εισόδημα που προκύπτει από τις δαπάνες διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.

Οι δαπάνες διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων προσδιορίζονται κατά τα επόμενα άρθρα 16 και 17 του ίδιου νόμου.

Στην περίπτωση που εφαρμόζονται τα τεκμήρια (δαπανών διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων μεγαλύτερα του δηλωμένου εισοδήματος), τότε το εισόδημα που υπόκειται σε φόρο, προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19 του ν. 2238/94 που θα αναλύσουμε πιο κάτω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1. ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (Ν. 2238/94)

Κρίνοντας την εν γένει εξέλιξη του φόρου εισοδήματος, αναφορικά με το Ν.Δ. 3323/1955 και το Ν.2238/94, θα σημειωθούν οι βασικές αρχές και κατευθύνσεις των παραπάνω νομοθετημάτων, οι οποίες εν συντομία είναι οι εξής:

1. Η καθολικότητα της φορολογίας στην οποία υπάγονται όλα τα φυσικά πρόσωπα, στα οποία περιλαμβάνονται και αλλοδαποί, εφόσον έχουν εισόδημα στην Ελλάδα (άρθρα 1 και 2, Ν. 2238/94).
2. Η άθροιση του συνολικού ετήσιου εισοδήματος κατά πηγή και στα πρόσωπα των δύο συζύγων ξεχωριστά (άρθρο 5)
3. Η ειδική μεταχείριση του εισοδήματος που προέρχεται από εξαρτημένη εργασία (μισθοί, ημερομίσθια, επιχορηγήσεις, επιδόματα, συντάξεις κ.λ.π.), με την επιβολή εξαιρέσεων επί ορισμένων περιπτώσεων, όπου δεν υπόκεινται σε φόρο, ως επίσης και με τη θέσπιση αφορολόγητων ορίων και εκπτώσεων.
4. Ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης με βάση τις δαπάνες (τεκμήριο δαπανών διαβίωσης – τεκμήριο απόκτησης περιουσιακών στοιχείων, άρθρα 15-19, Ν.2238/94).
5. Ο υπολογισμός του φόρου, με βάση μια προοδευτική κλίμακα φορολογίας πάνω στο καθαρό ετήσιο εισόδημα, που αποκτάται μέσα στο αμέσως προηγούμενο οικονομικό έτος (άρθρα 3, 9, κ.λ.π.).
6. Η υποχρέωση υποβολής δήλωσης σε ετήσια βάση κα μέσα στα χρονικά όρια του νόμου (άρθρο 61).

7. Άθροιση του καθαρού εισοδήματος κατά πηγή, καθόσον εισόδημα στο οποίο επιβάλλεται φόρος, είναι το εισόδημα που προέρχεται από κάθε πηγή ύστερα από την αφαίρεση των δαπανών απόκτησης του. Έτσι, το εισόδημα ανάλογα με την πηγή προέλευσής του διακρίνεται σε έξι κατηγορίες ¹.
8. Η διαδικασία βεβαίωσης του φόρου, όπου περιλαμβάνεται η δήλωση και το στάδιο οριστικοποίησης του ποσού και η βεβαίωση φόρου, η διοικητική επίλυση της διαφοράς κ.λ.π. (άρθρα 61-75).
9. Οι υποχρεώσεις των κατά νόμο υπόχρεων για την παρακράτηση του φόρου και την απόδοση του, ως και οι λοιπές υποχρεώσεις που προκύπτουν από τα άρθρα 76 επ. του Κώδικα.
10. Τέλος, οι προβλεπόμενες από το νόμο διοικητικές κυρώσεις των άρθρων 86-92, ως και οι ποινικές κυρώσεις για αδικήματα φοροδιαφυγής σε συνδυασμό με το Ν. 2523/97.

1.2. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΦΟΡΟΥ

Σε φόρο εισοδήματος υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο αποκτά εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα, αδιάφορα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του. Επίσης, σε φόρο εισοδήματος υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο, ανεξάρτητα της ιθαγένειας του, για τα εισοδήματά του που προκύπτουν στο εξωτερικό, εφόσον έχει την κατοικία του στην Ελλάδα. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μεταξύ τους διμερείς συμβάσεις

---

¹ Εισόδημα από ακίνητα (Α', Β' κατηγορία)

Εισόδημα από κινητές αξίες (Γ' κατηγορία)

Εισόδημα (κέρδη) από εμπορικές επιχειρήσεις, γενικά (Δ' κατηγορία)

Εισόδημα (κέρδη) από γεωργικές επιχειρήσεις, γενικά (Ε' κατηγορία)

Εισόδημα (αμοιβές) από μισθωτές υπηρεσίες (ΣΤ' κατηγορία)

Εισόδημα (αμοιβές) από υπηρεσίες ελευθερίων επαγγελματιών, καθώς και από κάθε άλλη πηγή (Ζ' κατηγορία)

προς αποφυγή επιβολής διπλής φορολογίας. Επίσης, σε φόρο εισοδήματος υπόκεινται και οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι υπηρετούν στο εξωτερικό (διπλωματικοί υπάλληλοι κ.λ.π.) και οι οποίοι θεωρούνται ως κατοικούντες στην Ελλάδα. Σε φόρο υπόκειται και η σχολάζουσα κληρονομιά, δηλαδή η κληρονομιά εκείνη που είναι άγνωστος ο κληρονόμος. Τέλος, σε φόρο υπόκεινται οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρίες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρίες, οι συμμετοχικές ή οι αφανείς εταιρίες καθώς και οι κοινοπραξίες του Κ.Β.Σ.

Ειδικότερα, υποχρέωση να υποβάλλει φορολογική δήλωση έχει κάθε φυσικό πρόσωπο, εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο (πραγματικό ή τεκμαρτό) εισόδημά του υπερβαίνει τις 3000 €, δικό του ή της συζύγου του, καθώς και όταν αυτό είναι μικρότερο από τις 3000 €, εφόσον στο συνολικό εισόδημα του υπόχρεου περιλαμβάνεται ζημία από εμπορική ή γεωργική επιχείρηση.

Τα φυσικά πρόσωπα που αποκτούν αποκλειστικά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες δεν έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν δήλωση όταν το ετήσιο φορολογούμενο εισόδημά τους είναι μέχρι τις 6000 €, εφόσον όμως έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα και δεν εμπίπτουν σε μία από τις από τις περιπτώσεις α', β', στ', ζ' ή ια' που θα αναφερθούν παρακάτω.

Τα φυσικά πρόσωπα, που κατά κύριο επάγγελμα είναι αγρότες και έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση, εφόσον το ετήσιο καθαρό γεωργικό τους εισόδημα υπερβαίνει το ποσό των 3000 € και δεν συντρέχει για τα πρόσωπα αυτά μία από τις περιπτώσεις α' έως ια', που θα αναφερθούν παρακάτω.

Τα φυσικά πρόσωπα που αποκτούν και γεωργικό εισόδημα, χωρίς να είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση, ανεξάρτητα από το ύψος του καθαρού γεωργικού εισοδήματος που αποκτούν ή το ύψος των επιδοτήσεων που λαμβάνουν ή του ύψος του επιστρεφόμενου Φ.Π.Α. που εισπράττουν.

Ανεξάρτητα από το αν έχουν φορολογητέο ή όχι εισόδημα έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν δήλωση και:

Α. Όσοι έχουν στην κυριότητα τους ή με οποιοδήποτε τρόπο διατηρούν στην κατοχή τους επιβατικό αυτοκίνητο Ι.Χ. ή ημιφορτηγό Ι.Χ. (εκτός από αγροτικά) ή μοτοσικλέτα από 500 κ.ε. και πάνω ή κότερο ή άκατο ή θαλαμηγό ή αεροσκάφος ή αυτοκίνητο μεικτής χρήσης ή αυτοκίνητο τύπου Jeep ή αεροσκάφος αναψυχής, καθώς και όσοι χρησιμοποιούν για τις ατομικές ή οικογενειακές ανάγκες τέτοια μεταφορικά μέσα, τα οποία ανήκουν είτε στη σύζυγό τους ή στα προστατευόμενα μέλη τους, είτε στις εταιρίες στις οποίες μετέχουν ως εταίροι, διαχειριστές εταίροι ή προκειμένου για Α.Ε., είναι πρόεδροι ή διοικητές ή διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοί της.

Β. Όσοι διατηρούν στην προσωπική τους υπηρεσία ένα ή περισσότερα πρόσωπα ως έμμισθο προσωπικό.

Γ. Όσοι ασκούν ατομική επιχείρηση ή ελεύθεριο επάγγελμα.

Δ. Όσοι μετέχουν σε προσωπική ή περιορισμένης ευθύνης εταιρία ή κοινοπραξία ή κοινωνία ή αστική εταιρία που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα.

Ε. Όσοι έχουν ακαθάριστο συνολικό εισόδημα από εκμίσθωση ακινήτων πάνω από 600 € το χρόνο.

ΣΤ. Όσοι αγοράζουν ακίνητα ή ανεγείρουν οικοδομή.

Ζ. Όσοι διατηρούν δευτερεύουσα κατοικία ή κατοικούν σε οικοδομή πάνω από 150 τετραγωνικά μέτρα, εκτός από τους κατοίκους αλλοδαπής, εφόσον διατηρούν στην Ελλάδα δευτερεύουσα κατοικία μέχρι 150 τετραγωνικά μέτρα.

Η. Όσοι είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, εφόσον λαμβάνουν επιδοτήσεις ποσού άνω των 1500 € για προϊόντα φυτικής παραγωγής ή 2250 € για προϊόντα ζωικής παραγωγής. Επίσης, όσοι λαμβάνουν καλλιεργητικά δάνεια πάνω από 5900 € ή όταν το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

τους αυτής της κατηγορίας στην τράπεζα, την 31^η Δεκεμβρίου κάθε έτους υπερβαίνει τα 5900 €.

Θ. Όσοι έχουν άδεια της αρμόδιας αρχής να πωλούν αγαθά πλανοδίως ή στις λαϊκές αγορές.

Ι. Όσοι είναι κύριοι ή επικαρπωτές ή νομείς ή κάτοχοι γεωργικής γης, την οποία καλλιεργούν υπό κάλυψη (θερμοκήπιο), εφόσον αυτή έχει έκταση από δύο (2) στρέμματα και πάνω, καθώς και όσοι εισέπραξαν επιστρεφόμενο φόρο προστιθέμενης αξίας από 880 € και πάνω στο προηγούμενο έτος.

ΙΑ. Όποιος προσκληθεί με έγγραφο του προϊσταμένου της αρμόδιας δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας. Στην περίπτωση αυτή ο καλούμενος υποχρεούται να υποβάλλει τις οικείες δηλώσεις μέσα σε προθεσμία 30 ημερών από την ημερομηνία της επίδοσης σε αυτόν της οικείας πρόσκλησης.

1.3. ΠΩΣ ΔΗΛΩΝΕΤΑΙ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

1. Οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν κοινή δήλωση για τα εισοδήματος, στα οποία ο φόρος υπολογίζεται χωριστά. Σε αυτή την περίπτωση η δήλωση υπογράφεται και από τους δύο συζύγους.
2. Οι σύζυγοι υποβάλλουν φορολογική δήλωση χωριστά στις ακόλουθες περιπτώσεις:
  - Όταν δεν μένουν μαζί, κατά το χρόνο υποβολής της δήλωσης, λόγω διακοπής της έγγαμης συμβίωσης
  - Όταν ένας από τους δύο είναι σε κατάσταση πτώχευσης
  - Όταν ο ένας από τους δύο έχει τεθεί σε δικαστική ή νόμιμη απαγόρευση ή τελεί υπό δικαστική αντίληψη

3. Επίσης, υποχρέωση για την υποβολή της δήλωσης έχουν:

- Ο πατέρας για τα εισοδήματα των ανήλικων παιδιών που φορολογούνται χωριστά. Αν δεν υπάρχει πατέρας ή έχει χάσει τη γονική μέριμνα, την υποχρέωση για υποβολή δήλωσης την έχει η μητέρα.
- Ο κηδεμόνας ή ο προσωρινός διαχειριστής ή ο μεσεγγυούχος για περιπτώσεις σχολάζουσας κληρονομιάς ή επιδικίας ή μεσεγγύησης αντίστοιχα.
- Ο επίτροπος ή ο κηδεμόνας ή ο αντιλήπτορας, στις περιπτώσεις αντίστοιχα, ανηλίκων ή δικαστικώς ή νομίμως απαγορευμένων ή αυτών που τελούν υπό δικαστική αντίληψη.
- Οι κληρονόμοι του φορολογούμενου για το συνολικό εισόδημα του μέχρι την ημέρα του θανάτου του.

1.4. ΤΕΚΜΑΡΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Τεκμαρτό εισόδημα (presumptive income), ονομάζεται το υποτιθέμενο ή το υποκειμενικό εισόδημα, το οποίο απολαμβάνει ο άνθρωπος, τόσο από την κατανάλωση όσο και από τη χρήση αγαθών και υπηρεσιών. Στο τεκμαρτό εισόδημα καταφεύγει το κράτος για την επιβολή φόρου σε πηγές μη εμφανείς του εισοδήματος, ως προς τις οποίες θεωρείται, κατά τεκμήριο, ότι καλύπτουν ή υποκρύπτουν πραγματικό εισόδημα.

Οι μέθοδοι εκτίμησης της φορολογητέας ύλης είναι ποικιλότροποι. Δεδομένου ότι ο φορολογούμενος έχει από τη φύση του την τάση να αποκρύπτει τη φορολογητέα ύλη, ο φορολογικός νομοθέτης καταφεύγει και στον προσδιορισμό αυτής, βάσει ορισμένων στοιχείων του τρόπου ζωής του υπόχρεου και με βάση τις δαπάνες διαβίωσης αυτού, εφόσον οι δαπάνες δεν καλύπτονται από το εισόδημα. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, θεσπίζεται κατ' εξαίρεση σύστημα προσδιορισμού

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

του φορολογητέου εισοδήματος των φυσικών προσώπων με βάση την ετήσια συνολική δαπάνη διαβίωσης του φορολογουμένου, της συζύγου του, ως και των προσώπων που βαρύνουν αυτούς, μόνο στην περίπτωση που η συνολική αυτή δαπάνη είναι μεγαλύτερη του συνολικού καθαρού φορολογητέου εισοδήματος των κατηγοριών που προαναφέρθηκαν.

Για να εφαρμοστούν τα τεκμήρια, θα πρέπει να υπάρχει σοβαρή δυσαναλογία μεταξύ του δηλωμένου εισοδήματος και της συνολικής ετήσιας δαπάνης. Ειδικότερα εφαρμόζονται, όταν η διαφορά μεταξύ του δηλωμένου εισοδήματος με βάση την εμπρόθεσμη αρχική δήλωση και της συνολικής ετήσιας δαπάνης, είναι μεγαλύτερη του 20 % του δηλωθέντος.

Αναλυτικότερα, προκειμένου να γίνει ο προσδιορισμός της συνολικής ετήσιας δαπάνης διαβίωσης του φορολογουμένου, της συζύγου του, ως και των προσώπων που συνοικούν με αυτούς, λαμβάνονται υπόψιν τα εξής:

- ❖ Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη, η καταβαλλόμενη για δευτερεύουσα κατοικία
- ❖ Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσεως, όπου η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη υπολογίζεται με βάση το ύψος των ετήσιων εξόδων συντήρησης και κυκλοφορίας του, ανάλογα με τους φορολογήσιμους ίππους
- ❖ Τεκμαρτή δαπάνη από την αγορά περιουσιακών στοιχείων κ.λ.π.
- ❖ Και σε κάθε άλλη περίπτωση και όπου ρητά αναφέρεται στο νόμο, ότι πρέπει να γίνει προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης κατά τεκμαρτό τρόπο.

1.5. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΕΚΜΑΡΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ.

Το εισόδημα κάθε φορολογουμένου διακρίνεται σε δύο είδη, το πραγματικό εισόδημα και το τεκμαρτό. **Πραγματικό** είναι το εισόδημα που πραγματικά απέκτησε ο φορολογούμενος, κατά την περίοδο για την οποία υποχρεούται σε υποβολή δήλωσης, και προσδιορίζεται βάσει πραγματικών στοιχείων, όπως οι βεβαιώσεις αποδοχών, το εισόδημα που προκύπτει από τα βιβλία της επιχείρησης που εκμεταλλεύεται, οι τόκοι καταθέσεων, η πρόσοδος από ενοίκια ακινήτων, και κάθε άλλο εισόδημα, το οποίο προκύπτει από πραγματικά στοιχεία. Σε αντίθεση με το πραγματικό εισόδημα, το **τεκμαρτό** προκύπτει από υπολογισμούς που γίνονται βάσει άλλων δεδομένων, όπως είναι οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες, η απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου ή ακόμα και η κατοχή ενός περιουσιακού στοιχείου.

1.6. ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ.

Σκοπός των τεκμηρίων δεν είναι η άσκηση φοροεισπρακτικής πολιτικής από το κράτος, αλλά η εμφάνιση των πραγματικών εισοδημάτων κάθε πολίτη, και με αυτό τον τρόπο πατάσσεται κατά κάποιον τρόπο η φοροδιαφυγή, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι σε όλες τις περιπτώσεις η εφαρμογή του τεκμηρίου εμφανίζει την πραγματική εισοδηματική κατάσταση του φορολογουμένου, με αποτέλεσμα άλλες φορές να υπάρχουν αδικίες, ενώ άλλες φορές, τα πραγματικά εισοδήματα που δεν δηλώνονται, να είναι πολλαπλάσια του τεκμαρτού. Με την εφαρμογή του τεκμηρίου, εφαρμόζεται αυτοτελώς ο έλεγχος του πόθεν έσχες σε κάθε φορολογούμενο, σε αντίθεση με το καθεστώς άλλων κρατών, όπου ο έλεγχος προχωράει σε μεγαλύτερο βάθος.

1.7. ΕΙΔΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ.

Τα τεκμήρια διακρίνονται σε δύο είδη. Τα τεκμήρια διαβίωσης και τα τεκμήρια που γεννιούνται από περιστασιακά γεγονότα. Τα τεκμήρια διαβίωσης, συνίστανται στην κατοχή κάποιου περιουσιακού στοιχείου, και εφαρμόζονται όσο διαρκεί η κατοχή του περιουσιακού στοιχείου. Τέτοιου είδους τεκμήριο είναι η κατοχή ΕΙΧ ή μικτής χρήσης αυτοκινήτου, μοτοσικλέτας, σκάφους αναψυχής, ελικοπτέρου, αεροσκάφους, δεξαμενής κολύμβησης (πισίνας), ή χρήση δευτερεύουσας κατοικίας και η διατήρηση οικιακού προσωπικού και πληρώματος σκαφών αναψυχής. Συγκεκριμένα αυτού του είδους τα τεκμήρια σημαίνουν ότι η κατοχή των ανωτέρω περιουσιακών στοιχείων, συνεπάγεται και την πραγματοποίηση ορισμένης δαπάνης τόσο για την συντήρηση του περιουσιακού στοιχείου, όσο και για οικογενειακά έξοδα. Για παράδειγμα, η κατοχή μίας μοτοσικλέτας με τεκμήριο διαβίωσης δρχ. 1.000.000, σημαίνει ότι ο φορολογούμενος δαπανά μέσα σε ένα έτος το ποσό του 1.000.000 δρχ. για την συντήρηση της μηχανής, και τα προσωπικά του έξοδα (αγορά ειδών ένδυσης, υπόδησης, διατροφής κλπ). Τα υπόλοιπα τεκμήρια συνίστανται στην πραγματοποίηση μιας περιστασιακής πράξης, κατά την περίοδο για την οποία υπάρχει η υποχρέωση υποβολής δήλωσης, όπως είναι το ποσό που δαπανήθηκε για την αγορά ενός αυτοκινήτου, ενός ακινήτου, μιας επιχείρησης, το ποσό που πληρώσαμε σε μία πιστωτική κάρτα ή για την πληρωμή των δόσεων ενός δανείου.

1.8.ΤΕΚΜΑΡΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

1. Αν ο υπόχρεος δεν τηρεί τα βιβλία και στοιχεία που ορίζονται από τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων ή αυτά που τηρεί είναι ανεπαρκή ή ανακριβή, το ακαθάριστο και καθαρό εισόδημα προσδιορίζονται τεκμαρτώσ. - επανήλθε με την παρ. 2 του αρθ. 22 του νόμου 3259/2004.
2. Για τον τεκμαρτό προσδιορισμό των ακαθάριστων αμοιβών λαμβάνονται υπόψη ο χρόνος και ο τρόπος άσκησης του επαγγέλματος, ο τόπος που ασκείται αυτά, η ειδικότητα, ο επιστημονικός τίτλος, ο κύκλος των εργασιών, το ύψος της αμοιβής που εισπράττεται κατά περίπτωση, το προσωπικό το οποίο απασχολείται, τα μέσα που διαθέτονται, η πελατεία, το ύψος των επαγγελματικών δαπανών και γενικά κάθε άλλο στοιχείο που προσδιορίζει την επαγγελματική δραστηριότητα και απόδοση του φορολογουμένου.
3. Για τον τεκμαρτό προσδιορισμό των καθαρών αμοιβών οι ακαθάριστες αμοιβές πολλαπλασιάζονται με ειδικούς συντελεστές καθαρών αμοιβών ανάλογα με την κατηγορία του επαγγέλματος.

Στις καθарές αμοιβές που προσδιορίζονται με τεκμαρτό τρόπο προστίθενται:

- α) οι τόκοι από συναλλακτικές πράξεις.
- β) Η αυτόματη υπερτίμηση κεφαλαίου του ελεύθερου επαγγελματία.
- γ) Τα ποσά που έχουν εισπραχθεί από επισφαλείς απαιτήσεις που έχουν αποσβεστεί, εφόσον είχαν γίνει δεκτές από τον προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας κατά τον προσδιορισμό του φορολογούμενου εισοδήματος.
- δ) Τα ποσά που έχουν εισπραχθεί για φόρους, τέλη και εισφορές που είχαν καταβληθεί αχρεωστήτως, εφόσον είχαν γίνει δεκτά από τον

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας κατά τον προσδιορισμό του φορολογούμενου εισοδήματος.

4. Για κάθε κατηγορία επαγγέλματος προβλέπεται ένας μοναδικός συντελεστής καθαρών αμοιβών, ο οποίος εφαρμόζεται στις ακαθάριστες αμοιβές. Οι συντελεστές καθαρών αμοιβών περιλαμβάνονται σε ειδικό πίνακα, ο οποίος καταρτίζεται με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Κατ' εξαίρεση, στις ακαθάριστες αμοιβές των αρχιτεκτόνων και μηχανικών εφαρμόζονται οι συντελεστές που ορίζονται στην παράγραφο 5 του προηγούμενου άρθρου.

(Σε περίπτωση που εκείνος που ασκεί ελεύθερο επάγγελμα δεν τηρεί τα βιβλία και στοιχεία που προβλέπονται γι' αυτόν από τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων ή αυτά που τηρεί κρίνονται ανακριβή, ο συντελεστής καθαρών αμοιβών που εφαρμόζεται προσαυξάνεται κατά σαράντα τοις εκατό (40%) - καταργείται από την έναρξη ισχύος της παραγράφου 22 του άρθρου 4 του Ν. 2873/2000. (άρθρ.1, παρ.15, Ν.2954/2001,ΦΕΚ Α 255/2.11.2001).

Το πέμπτο και τα επόμενα εδάφια της παραγράφου 2 του άρθρου 32, ισχύουν ανάλογα και για τον προσδιορισμό του καθαρού εισοδήματος επί ελευθέρων επαγγελμάτων.

5. Αν από τα στοιχεία που προσκομίζει ο φορολογούμενος, αποδεικνύεται ότι από γεγονότα ανώτερης βίας, οι πραγματικές καθαρές αμοιβές είναι κατώτερες από αυτές που προσδιορίζονται με την εφαρμογή του συντελεστή, οι αμοιβές αυτές μπορεί να καθορίζονται με χρήση κατώτερου συντελεστή, όχι όμως κατώτερου από το μηδέν.
6. Ειδικά, για τις αμοιβές αρχιτεκτόνων και μηχανικών από τη σύνταξη μελετών και σχεδίων οικοδομικών έργων, την επίβλεψη της εκτέλεσής τους και την ενέργεια πραγματογνωμοσύνης σχετικής με

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

αυτά τα έργα, ο τεκμαρτός προσδιορισμός του καθαρού εισοδήματός τους γίνεται με εφαρμογή του συντελεστή, ο οποίος υπολογίζεται:

- Στο ποσό της συμβατικής αμοιβής, για την εκπόνηση σχεδίων ή μελετών και επίβλεψη έργων του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, δημόσιων επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων, οργανισμών ή επιχειρήσεων κοινής ωφελείας και των κοινωφελών ή θρησκευτικών ιδρυμάτων.
- Στο ποσό της νόμιμης αμοιβής, για τις υπόλοιπες περιπτώσεις.

7. Τεκμαρτός προσδιορισμός του εισοδήματος μπορεί να γίνει και σε περίπτωση που ο προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας κρίνει με αιτιολογημένη απόφαση του ότι το τεκμαρτό εισόδημα, που προσδιορίζεται κατά τα οριζόμενα από τις διατάξεις των άρθρων 15 έως 19 και τις λοιπές δαπάνες διαβίωσης γενικά του φορολογούμενου, της συζύγου και των προσώπων που τον βαρύνουν, καθώς και τα στοιχεία της παραγράφου 9, υπερβαίνει το καθαρό εισόδημα από την άσκηση του ελευθέρου επαγγέλματος που δηλώθηκε. Αν το εισόδημα που προσδιορίζεται με αυτόν τον τρόπο υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο (1.000.000) δραχμές και είναι ανώτερο από το εισόδημα που δηλώθηκε σε ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) τουλάχιστον, η υπόθεση παραπέμπεται σε τριμελή επιτροπή. (Καταργήθηκε με την παράγραφο 8, άρθρο 7 ν.3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.2002)

8. Πριν από την παραπομπή της υπόθεσης στην επιτροπή, ο προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας οφείλει να ανακοινώσει με έγγραφο, το οποίο επιδίδεται νομίμως στον υπόχρεο μαζί με αντίγραφο, της έκθεσης ελέγχου, την πρόθεσή του για την παραπομπή.

9. Ο φορολογούμενος δικαιούται μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την κοινοποίηση του εγγράφου, να αποδεχθεί το εισόδημα από την

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος που προσδιορίστηκε από τον προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας, υποβάλλοντας σχετική αρχική ή συμπληρωματική δήλωση. Στην περίπτωση αυτή επιβάλλονται οι προσαυξήσεις που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις για τη διοικητική επίλυση της διαφοράς. (Καταργήθηκε με την παράγραφο 8, άρθρο 7 ν.3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.2002)

10. Η επιτροπή προσδιορίζει το ακαθάριστο και το καθαρό εισόδημα που απέκτησε κάθε υπόχρεος από την άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος, αφού λάβει υπόψη της τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τη δήλωση του υπόχρεου, το υπόμνημα που τυχόν υπέβαλε, καθώς και τα στοιχεία που προσκομίζει ο προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας μαζί με την έκθεση ελέγχου προσδιορισμού του καθαρού εισοδήματος.
- Το είδος, τον τόπο και το χρόνο άσκησης του επαγγέλματος, τα κεφάλαια που χρησιμοποιούνται και την έκταση των εργασιών του υπόχρεου.
- Το προσωπικό που απασχολεί και τα ποσά που καταβάλλει ο υπόχρεος για αποδοχές γενικά, καθώς και το ύψος των επαγγελματικών δαπανών.
- Κάθε άλλο στοιχείο που μπορεί να βοηθήσει το σχηματισμό ορθής κρίσης για το πραγματικό εισόδημα που αποκτήθηκε από τον υπόχρεο. Η επιτροπή κρίνει και αποφασίζει κατά πεποίθηση, χωρίς να δεσμεύεται από τον προσδιορισμό του εισοδήματος που έγινε από τον προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας, και μπορεί να ενεργεί αυτοψία με όλα ή με μερικά από τα μέλη της.

(Καταργήθηκε με την παράγραφο 8, άρθρο 7 ν.3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.2002)

11. Αν ο υπόχρεος αποδεχτεί το εισόδημα που προσδιορίστηκε από την επιτροπή, υποβάλλει αρχική ή συμπληρωματική δήλωση, κατά περίπτωση, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν
12. της απόφασης της επιτροπής, οπότε επιβάλλεται ο πρόσθετος φόρος που ορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 86.
Στην αντίθετη περίπτωση ο προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας εκδίδει και κοινοποιεί στον υπόχρεο φύλλο ελέγχου με το ποσό του εισοδήματος που προσδιόρισε η επιτροπή.
Για το φύλλο ελέγχου, που εκδίδεται στην περίπτωση αυτή, δεν επιτρέπεται διοικητική επίλυση της διαφοράς.
(Καταργήθηκε με την παράγραφο 8, άρθρο 7 ν.3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.2002)
13. Η επιτροπή που προβλέπεται από την παράγραφο 7 αποτελείται από τα ακόλουθα μέλη:
- α) Από τον πρόεδρο του διοικητικού πρωτοδικείου, ο οποίος προεδρεύει αυτής ή από διοικητικό δικαστή που ορίζεται από αυτόν. Αν στην έδρα της νομαρχίας δεν εδρεύει διοικητικό πρωτοδικείο, της επιτροπής προεδρεύει ο πρόεδρος των πρωτοδικών, ή δικαστής πρωτοδικών ή ειρηνοδίκης ή πάρεδρος που ορίζεται από τον πρόεδρο των πρωτοδικών.
- β) Από τον επιθεωρητή δημόσιων οικονομικών υπηρεσιών που εποπτεύει την αρμόδια φορολογική αρχή ή το νόμιμο αναπληρωτή του ή από υπάλληλο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας κατηγορίας ΠΕ με βαθμό Α', που ορίζει με απόφασή του ο επιθεωρητής των δημόσιων οικονομικών υπηρεσιών.
- γ) Από έναν εκπρόσωπο ή το νόμιμο αναπληρωτή του, του Οικονομικού ή του Εμπορικού και Βιομηχανικού ή Επαγγελματικού

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

ή βιοτεχνικού Επιμελητηρίου ή του οικείου επαγγελματικού συλλόγου.

Τα πρόσωπα αυτά ορίζει ο οικείος νομάρχης από πίνακα πέντε (5) τουλάχιστον αντιπροσώπων, τον οποίο υποχρεούται η διοίκηση της οικείας επαγγελματικής οργάνωσης να καταρτίσει και να τον αποστείλει μέχρι τις 20 Ιανουαρίου κάθε έτους.

Αν η οικεία επαγγελματική οργάνωση παραλείψει να αποστείλει αυτόν τον πίνακα ή αν δεν υπάρχει στην έδρα της νομαρχίας αντίστοιχη επαγγελματική οργάνωση, ο νομάρχης ορίζει ως τρίτο μέλος της επιτροπής και αναπληρωτή του, ένα φορολογούμενο από κατάσταση που συντάσσεται από τον προϊστάμενο της αρμόδιας δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας, η οποία περιλαμβάνει πέντε (5) τουλάχιστον φορολογουμένους.

Εισηγητής της επιτροπής χωρίς δικαίωμα ψήφου ορίζεται ο αρμόδιος προϊστάμενος της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας ή υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ με βαθμό Β' τουλάχιστον, της οικείας δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας, οριζόμενος από αυτόν. Χρέη γραμματέα της επιτροπής εκτελεί υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας που συνεδριάζει η επιτροπή.

Η επιτροπή συνεδριάζει στο κατάστημα της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας της έδρας του νομού και για την περιοχή της téως διοικήσεως πρωτεύουσας και της πόλης της Θεσσαλονίκης στο κατάστημα της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ή του οικείου νομάρχη.

Η επιτροπή κρίνει χωρίς να δεσμεύεται από τυχόν προσδιορισμό της φορολογικής διαφοράς από τον προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας και αποφασίζει κατά πλειοψηφία.

Ι εκμρήρια στη φορολογία εισοδήματος

Στον πρόεδρο της επιτροπής, τα μέλη, τον εισηγητή και το γραμματέα καταβάλλεται αποζημίωση για κάθε συνεδρίαση, η οποία καθορίζεται με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών.

Η θητεία της επιτροπής είναι ετήσια, τα μέλη της επιτροπής που δεν είναι δικαστικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι οφείλουν πριν από την ανάληψη των καθηκόντων τους, να δώσουν ενώπιον του προέδρου της επιτροπής τον όρκο του δημόσιου υπαλλήλου. Σε περίπτωση αναδιορισμού του ίδιου μέλους ο όρκος επαναλαμβάνεται.

Αν τα ορισθέντα από τους ιδιώτες μέλη που κλητεύθηκαν επί αποδείξει δεν προσήλθαν κατά την ώρα και ημέρα που έχει ορισθεί για τη συνεδρίαση ή αν για οποιονδήποτε λόγο δεν είναι εφικτή η σύμπραξη αυτών στην επιτροπή, καλούνται για αναπλήρωση τους δύο δημόσιοι υπάλληλοι, που υπηρετούν στην έδρα του νομού που συνεδριάζει η επιτροπή από τον πρόεδρο της επιτροπής, ο οποίος ορίζει τον ένα αναπληρωτή του άλλου.

Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται τα της λειτουργίας των επιτροπών αυτών, καθώς και η συγκρότηση τους, η οποία όμως μπορεί με εξουσιοδότηση του Υπουργού Οικονομικών να ανατεθεί στους κατά τόπους αρμόδιους νομάρχες).

(Καταργήθηκε με την παράγραφο 8, άρθρο 7 ν.3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.200

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Το τεκμήριο της κύριας και δευτερεύουσας κατοικίας είναι ένα τεκμήριο που «καίει». Στο παρελθόν ως τεκμήριο δαπανών διαβίωσης λαμβανόταν το πραγματικό ή τεκμαρτό μίσθωμα της δευτερεύουσας κατοικίας εμβαδού πάνω από 100 τ.μ., το οποίο πολλαπλασιάζεται με τον συντελεστή 2. Από 1ης Ιανουαρίου 2003 καταργήθηκε ο φόρος ιδιοκατοίκησης και σε αναπλήρωση της κατάργησης του φόρου αυτού θεσπίστηκε το τεκμήριο της κύριας κατοικίας. Κατά κάποιον τρόπο δηλαδή ο φόρος ιδιοκατοίκησης ήρθε ξανά από την πίσω πόρτα. Με τις διατάξεις του 3091/2002, με τις οποίες έγιναν σημαντικές μεταβολές στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, διατηρήθηκε το τεκμήριο της δευτερεύουσας κατοικίας με αύξηση του εμβαδού αυτής από 100 τ.μ. σε 150 τ.μ., ενώ θεσπίστηκε και νέο τεκμήριο με βάση το ετήσιο τεκμαρτό μίσθωμα της κυρίας κατοικίας ιδιοκτησίας ή μισθωμένης εμβαδού πάνω από 200 τ.μ. Και στις δύο περιπτώσεις το ετήσιο τεκμαρτό μίσθωμα πολλαπλασιάζεται με τον συντελεστή 2 και το γινόμενο αποτελεί τεκμήριο δαπάνης διαβίωσης. Έτσι από 1ης Ιανουαρίου 2003 λειτουργούν δύο τεκμήρια για την κατοικία, ένα για την κύρια και ένα για τη δευτερεύουσα, εξοχική ή όχι. Τα δύο αυτά τεκμήρια λειτουργούν είτε αυτοτελώς είτε σωρευτικά.

Με τον πρόσφατο φορολογικό νόμο 3296/2004 έγιναν τροποποιήσεις στη νομοθεσία η οποία διέπει το τεκμήριο της κύριας και δευτερεύουσας κατοικίας, με τις οποίες η λειτουργία του τεκμηρίου έγινε ηπιότερη, και οι οποίες έχουν εφαρμογή για δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1ης Ιανουαρίου 2005. Με τις νέες διατάξεις θεσπίστηκε μείωση κατά ποσοστό 50% στα ποσά της τεκμαρτής δαπάνης τα οποία προκύπτουν λόγω κυριότητας ή κατοχής ή ενοικίασης κύριας κατοικίας επιφάνειας άνω των 200 τ.μ. και δευτερεύουσας ή δευτερευουσών συνολικής επιφάνειας άνω των 150 τ.μ., εφόσον οι κατοικίες αυτές αποκτήθηκαν από χαριστική αιτία (κληρονομιά,

δωρεά, γονική παροχή) ή αποκτήθηκαν από επαχθή αιτία από συνταξιούχο πριν από τη συνταξιοδότησή του.

Ας δούμε όμως πώς θα λειτουργήσει το τεκμήριο της κύριας και δευτερεύουσας κατοικίας για τα εισοδήματα του 2004.

2.1.1. Κύρια κατοικία

Σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 16 του ΚΦΕ, αποτελεί τεκμήριο δαπάνης διαβίωσης το ετήσιο τεκμαρτό μίσθωμα για ιδιοκατοικούμενη ή μισθωμένη κύρια κατοικία εμβαδού άνω των 200 τ.μ., το οποίο πολλαπλασιάζεται με τον συντελεστή 2. Αν η κύρια κατοικία εμβαδού άνω των 200 τ.μ. ιδιοκατοικείται, το τεκμαρτό μίσθωμα βρίσκεται με διαδικασία που ορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 22 του ΚΦΕ, δηλαδή χρησιμοποιείται η μέθοδος υπολογισμού του τεκμαρτού μισθώματος η οποία χρησιμοποιούνταν για την εύρεση του τεκμαρτού μισθώματος της ιδιοκατοικούμενης κύριας κατοικίας για την επιβολή του φόρου ιδιοκατοίκησης.

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η οποία μετά την κατάργηση του φόρου ιδιοκατοίκησης κακώς βρίσκεται ενσωματωμένη στο άρθρο 22 του ΚΦΕ, σε περίπτωση που η οικοδομή κατοικήθηκε από τον ιδιοκτήτη, το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα αυτής δεν μπορεί να είναι κατώτερο από 3,5% της αξίας της οικοδομής, η οποία προσδιορίζεται από το γινόμενο των εξής παραγόντων:

- Της κύριας επιφάνειας της οικοδομής, στην οποία προστίθεται και ποσοστό 20% των αποθηκευτικών χώρων και των χώρων στάθμευσης των αυτοκινήτων.
- Της τιμής ζώνης για τις περιοχές όπου ισχύει το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων ή της τιμής εκκίνησης για τις λοιπές περιοχές, οι οποίες ισχύουν κατά την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους.

- Του διορθωτικού συντελεστή, ο οποίος, ανάλογα με την τιμή ζώνης ή εκκίνησης του ακινήτου, ορίζεται ως εξής:

Πίνακας 2.1.: Διορθωτικός συντελεστής

Τιμή ζώνης ή εκκίνησης	Συντελεστής
ως 440 €	1,10
πάνω από 440 € - 734 €	1,20
πάνω από 734 € - 1,174 €	1,30
πάνω από 1,174 €	1,40

- Του συντελεστή παλαιότητας. Ως συντελεστής παλαιότητας λαμβάνεται αυτός που ισχύει κάθε φορά στη φορολογία κεφαλαίου για τον υπολογισμό της αξίας κτιρίων με βάση την τιμή ζώνης.

Πίνακας 2.2.: Συντελεστής παλαιότητας

Χρόνια	Συντελεστής παλαιότητας
1 έως 5	0,90
6 έως 10	0,80
11 έως 15	0,75
16 έως 20	0,70
21 έως 25	0,65
26 και πάνω	0,60

Σημειώνεται ότι οι πιο πάνω συντελεστές παλαιότητας ισχύουν και για τα εκτός αντικειμενικού συστήματος κτίσματα.

Τεκμηρία στη φορολογία εισοδήματος

Ας εξετάσουμε το **παράδειγμα** ενός φορολογούμενου που έχει κύρια κατοικία εμβαδού 210 τ.μ. και η οποία βρίσκεται σε περιοχή όπου η τιμή ζώνης είναι 1500 €/τ.μ. Έστω ότι η άδεια ανέγερσης έχει εκδοθεί από το 1994.

Το τεκμήριο αυτής της κατοικίας θα υπολογιστεί στην περίπτωση αυτή ως εξής:

$$210 * 1500 * 1,40 * 0,75 = 330.750 \text{ €}$$

$$330750 * 3,5\% = 11576,25 \text{ €}$$

$$11576,25 * 2 = 23150,50 \text{ €}$$

Ο πιο πάνω φορολογούμενος θα υπαχθεί στον τεκμαρτό προσδιορισμό του εισοδήματος του για τεκμαρτή δαπάνη 23150,50 € αν το καθαρό εισόδημα που θα δηλώνει είναι κάτω από το ποσόν αυτό.

2.1.2. Δευτερεύουσα κατοικία

Σύμφωνα με την ίδια διάταξη αποτελεί τεκμήριο δαπανών διαβίωσης το ετήσιο τεκμαρτό μίσθωμα της δευτερεύουσας κατοικίας εμβαδού πάνω από 150 τ.μ., το οποίο πολλαπλασιάζεται με τον συντελεστή 2. Αν η δευτερεύουσα κατοικία, εξοχική ή όχι, είναι ιδιοκατοικούμενη και ανήκει στην κυριότητα του φορολογουμένου ή της συζύγου του ή των μελών που προστατεύει, το τεκμαρτό μίσθωμα βρίσκεται σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως, δηλαδή με βάση τη μεθοδολογία που ορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 22 του ΚΦΕ. Και στην περίπτωση που η δευτερεύουσα κατοικία, εξοχική ή όχι, είναι μισθωμένη, υπολογίζεται τεκμαρτό μίσθωμα όπως ακριβώς υπολογίζεται για την ιδιόκτητη κατοικία.

Σε περίπτωση που ο φορολογούμενος, η σύζυγός του ή τα πρόσωπα που τους βαρύνουν έχουν περισσότερα του ενός ακίνητα που χρησιμοποιούνται ως δευτερεύουσες κατοικίες, με συνολική επιφάνεια πάνω από 150 τ.μ., για το τεκμήριο λαμβάνονται υπόψη όλες οι δευτερεύουσες κατοικίες. Αν υποτεθεί δηλαδή ότι ο φορολογούμενος έχει δύο δευτερεύουσες κατοικίες εμβαδού 100 τ.μ. και 65 τ.μ., τις οποίες ιδιοκατοικεί, τότε το τεκμαρτό μίσθωμα των δύο κατοικιών πολλαπλασιαζόμενο με τον συντελεστή 2 αποτελεί τεκμήριο δαπανών διαβίωσης. Αν ακόμη υποτεθεί ότι έχει μία δευτερεύουσα κατοικία 90 τ.μ. την οποία ιδιοκατοικεί και μία μισθωμένη εξοχική κατοικία 70 τ.μ., τότε το άθροισμα του τεκμαρτού μισθώματος των δύο κατοικιών πολλαπλασιαζόμενο με τον συντελεστή 2 αποτελεί για τον φορολογούμενο τεκμήριο δαπανών διαβίωσης.

Στο τέταρτο εδάφιο της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 16 του ΚΦΕ ορίζεται ότι δεν λαμβάνεται υπόψη η τεκμαρτή δαπάνη δευτερεύουσας κατοικίας, η οποία βρίσκεται σε χωριό ή πόλη με πληθυσμό κάτω από 5.000 κατοίκους, η οποία έχει περιέλθει στον φορολογούμενο, τη σύζυγό του ή τα πρόσωπα που τους βαρύνουν από κληρονομιά, προίκα ή γονική παροχή, εκτός αν η κατοικία αυτή βρίσκεται σε τουριστική περιοχή όπως αυτή έχει καθοριστεί από τον ΕΟΤ.

Κατ' αντιδιαστολή, αν η δευτερεύουσα κατοικία έχει αποκτηθεί με αγορά, τότε το τεκμαρτό μίσθωμα αυτής αποτελεί τεκμήριο δαπάνης διαβίωσης, εφόσον το εμβαδόν της κατοικίας είναι πάνω από 150 τ.μ. Το ίδιο ισχύει σε περίπτωση που η δευτερεύουσα κατοικία έχει μισθωθεί.

Και στην περίπτωση αυτή, το τεκμαρτό μίσθωμα αποτελεί τεκμήριο δαπάνης διαβίωσης, εφόσον το εμβαδόν της κατοικίας υπερβαίνει τα 150 τ.μ.

Η διοίκηση έχει δεχθεί, στην περίπτωση εφαρμογής του τεκμηρίου της δευτερεύουσας κατοικίας, ότι αν ο φορολογούμενος, η σύζυγός του ή τα πρόσωπα που τους βαρύνουν έχουν ποσοστό συνιδιοκτησίας σε μία δευτερεύουσα κατοικία με τρίτα πρόσωπα, τότε, για να κριθεί αν το τεκμαρτό μίσθωμα της κατοικίας αυτής αποτελεί τεκμήριο δαπάνης διαβίωσης, πολλαπλασιάζεται το άθροισμα των ποσοστών του συζύγου, της συζύγου και των προσώπων που τους βαρύνουν με το εμβαδόν αυτής και αν προκύψει γινόμενο πάνω από 150 τ.μ. τότε το τεκμαρτό μίσθωμα αυτής πολλαπλασιάζεται με τον συντελεστή 2 αποτελεί τεκμήριο δαπάνης διαβίωσης.

Αναλογικά, θα πρέπει να δεχθούμε ότι το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση εφαρμογής του τεκμηρίου της κύριας κατοικίας.

Συγκεκριμένα, για τα σχετικά με το τεκμήριο της κύριας και δευτερεύουσας κατοικίας, ο νόμος¹ αναφέρει:

Το ετήσιο τεκμαρτό μίσθωμα για ιδιοκατοικούμενη ή μισθούμενη κύρια κατοικία άνω των διακοσίων (200) τετραγωνικών μέτρων και για δευτερεύουσα κατοικία γενικώς άνω των εκατόν πενήντα (150) τετραγωνικών μέτρων, όπως αυτό εξευρίσκεται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 22, το οποίο πολλαπλασιάζεται με συντελεστή δύο (2). Το τεκμαρτό μίσθωμα μιας ή περισσότερων εξοχικών κατοικιών υπολογίζεται σε καθεμιά από αυτές για

---

¹ Άρθρο 16, ν. 2238/1994

τρεις (3) μήνες το έτος. Αν ο φορολογούμενος, η σύζυγός του και τα πρόσωπα που συνοικούν με αυτόν και τον βαρύνουν έχουν στην κατοχή ή στην κυριότητα τους ή έχουν μισθώσει περισσότερα ακίνητα με συνολική επιφάνεια άνω των εκατόν πενήντα (150) τετραγωνικών μέτρων, τα οποία χρησιμοποιούνται από αυτούς ως δευτερεύουσα κατοικία, τότε για τον υπολογισμό του τεκμαρτού μισθώματός τους λαμβάνονται υπόψη όλες οι μισθούμενες ή ιδιοκατοικούμενες δευτερεύουσες κατοικίες.

Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου δεν λαμβάνεται υπόψη η τεκμαρτή δαπάνη για δευτερεύουσα κατοικία με επιφάνεια μέχρι 150 τετραγωνικά μέτρα που βρίσκεται σε χωριό ή πόλη με πληθυσμό κάτω από πέντε χιλιάδες (5000) κατοίκους και η οποία περιήλθε στο φορολογούμενο ή τη σύζυγό του από κληρονομιά, προίκα ή γονική παροχή. Εδώ, εξαιρούνται οι κατοικίες που βρίσκονται σε περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται κατά την κείμενη νομοθεσία ως τουριστικοί τόποι.

Τα ποσά της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης που προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της περίπτωσης αυτής, περιορίζονται κατά ποσοστό 50 % στις περιπτώσεις που οι κατοικίες – κύριες και δευτερεύουσες – που προσδιορίζουν την τεκμαρτή δαπάνη αποκτήθηκαν από κληρονομιά ή δωρεά ή γονική παροχή, καθώς και αυτά που αποκτήθηκαν από επαχθή αιτία από συνταξιούχο πριν από τη συνταξιοδότησή του.

2.2. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

2.2.1. Εισαγωγή

Τα τεκμήρια των αυτοκινήτων έχουν υποστεί πολλές αλλαγές την τελευταία πενταετία. Παλαιότερα υπήρχαν πίνακες που έδειχναν το ύψος της τεκμαρτής δαπάνης ενός αυτοκινήτου ανάλογα με τους φορολογήσιμους ίππους. Σήμερα, δεν αποτελούν τεκμήριο τα αυτοκίνητα ανεξαρτήτων φορολογήσιμων ίππων αν η εργοστασιακή τιμολογιακή τους αξία δεν ξεπερνά τις 50000 € ¹. Βέβαια, αυτή η αλλαγή επήλθε σταδιακά, με ενδιάμεσο στάδιο την μη εφαρμογή του τεκμηρίου σε αυτοκίνητα μέχρι 14 ίππους, καθώς και σε αυτοκίνητα άνω των 14 ίππων που η εργοστασιακή τους αξία δεν ξεπερνούσε τις 50000 € ². Να σημειωθεί ότι η εργοστασιακή τιμολογιακή αξία του πρώτου έτους κυκλοφορίας μειώνεται ανάλογα με την παλαιότητα κατά τα ποσοστά της παρακάτω κλίμακας:

Πίνακας 2.3: Μείωση εργοστασιακής αξίας σύμφωνα με την παλαιότητα του αυτοκινήτου.

ΕΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΙΩΣΗΣ
Από 1 μέχρι και 2 έτη	14%
Από 2 μέχρι και 3 έτη	21%
Από 3 μέχρι και 4 έτη	28%
Από 4 μέχρι και 5 έτη	34%
Από 5 μέχρι και 6 έτη	40%
Από 6 μέχρι και 7 έτη	46%
Από 7 μέχρι και 8 έτη	52%
Από 8 μέχρι και 9 έτη	57%
Από 9 μέχρι και 10 έτη	62%
Από 10 μέχρι και 11 έτη	67%
Από 11 μέχρι και 12 έτη	70%
Από 12 μέχρι και 13 έτη	73%
Από 13 μέχρι και 14 έτη	76%
Από 14 μέχρι και 15 έτη	79%
Πάνω από 15 έτη	80%

Επίσης, από 01/01/2003 καταργήθηκε το τεκμήριο δίτροχων, τρίτροχων κλπ.

¹ Άρθρο 14, παράγραφος 1, περίπτωση θ του ν. 3220/2004

² Αφορά αυτοκίνητα που αποκτήθηκαν από 01/01/1993 – 31/12/2003

2.2.2. Τεκμήριο συντήρησης αυτοκινήτων

Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη που υπολογίζεται με βάση το ύψος των ετήσιων εξόδων συντήρησης και κυκλοφορίας επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης που προσδιορίζεται ανάλογα με τους φορολογήσιμους ίππους του αυτοκινήτου και της συμμετοχής της τεκμαρτής αυτής δαπάνης στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς ως ακολούθως:

Πίνακας 2.4.: Ετήσια τεκμαρτή δαπάνη ανάλογα με τους φορολογήσιμους ίππους

ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΙΜΟΙ ΙΠΠΟΙ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ	ΕΤΗΣΙΑ ΤΕΚΜΑΡΤΗ ΔΑΠΑΝΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ
μέχρι 7	4.800 €
8	6.100 €
9	8.000 €
10	9.900 €
11	11.800 €
12	14.200 €
13	16.700 €
14	20.500 €
15	26.500 €
16	33.600 €
17	41.300 €
18	49.500 €
19	57.800 €
20	66.660 €
21	75.700 €
22-23	85.300 €
24-25	95.900 €
26-27	107.900 €
28 και άνω	112.900 €

Η τεκμαρτή αυτή δαπάνη από κάθε επιβατικό αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης μειώνεται ανάλογα με την παλαιότητα του, η οποία υπολογίζεται από το έτος της πρώτης κυκλοφορίας του στην Ελλάδα, κατά ποσοστό:

1. Δέκα πέντε τοις εκατό (15 %) για χρονικό διάστημα πάνω από 5 έτη και μέχρι 10 έτη.
2. Είκοσι πέντε τοις εκατό (25 %) για χρονικό διάστημα πάνω από 10 έτη και μέχρι 15 έτη.
3. Σαράντα τοις εκατό (40 %) για χρονικό διάστημα πάνω από 15 έτη. Το ίδιο ποσοστό μείωσης υπολογίζεται για τη δαπάνη που προκύπτει με βάση το αυτοκίνητο που έχει αγοραστεί από του Οργανισμό Διαχείρισης Δημόσιου Υλικού (Ο.Δ.Δ.Υ.), καθώς και όταν πρόκειται για επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης τα οποία είναι διασκευασμένα για αναπήρους. Ως επιβατικά αυτοκίνητα διασκευασμένα για αναπήρους θεωρούνται εκείνα που διασκευάστηκαν ύστερα από άδεια της αρμόδιας αρχής για να οδηγούνται από πρόσωπα που παρουσιάζουν αναπηρία με ποσοστό τουλάχιστον 67 % από φυσική αναπηρία, νοητική καθυστέρηση ή ψυχική πάθηση ή για να μεταφέρουν αυτά τα πρόσωπα μαζί με τα αντικείμενα που είναι απαραίτητα για τη μετακίνησή τους.
4. Πενήντα τοις εκατό (50 %) για τη δαπάνη που προκύπτει με βάση το αυτοκίνητο που ανήκει στην κυριότητα του φορολογουμένου για χρονικό διάστημα πάνω από 10 έτη, εφόσον αυτός έχει ηλικία πάνω από εξήντα (60) έτη και αποκτά αποκλειστικά εισοδήματα από συντάξεις ή και από ιδιοκατοίκηση κύριας και δευτερεύουσας κατοικίας, καθώς και για τη δαπάνη που προκύπτει με βάση το επιβατικό αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης ιδιοκτησίας προσώπου που το εισήγαγε με μειωμένους δασμούς, φόρους ή τέλη λόγω μετοικισίας του από την αλλοδαπή για τα δύο αμέσως επόμενα έτη από τη λήξη της απαλλαγής της περίπτωσης ε' του άρθρου 18 (θα αναφερθεί στη συνέχεια), εφόσον ο δικαιούχος της μείωσης εξακολουθεί κατά τα έτη αυτά να κατοικεί στην Ελλάδα.

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

5. Εξήντα τοις εκατό (60 %) για χρονικό διάστημα πάνω από 30 έτη από το έτος κατασκευής, εφόσον διαθέτουν πιστοποιητικό αυθεντικότητας, το οποίο εκδίδεται από διεθνή ή ημεδαπό φορέα που έχει αρμοδιότητα να εκδίδει αυτό το πιστοποιητικό.

Πίνακας 2.5.: Ετήσια τεκμαρτή δαπάνη με βάση τους φορολογήσιμους ίππους και τα έτη κυκλοφορίας

**ΕΤΗΣΙΑ ΤΕΚΜΑΡΤΗ ΔΑΠΑΝΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ
ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΙΜΟΥΣ ΙΠΠΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΤΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ
Ε.Ι.Χ. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2005**

ρολογήσιμοι ίπποι	Μέχρι και 5 έτη	>5 - 10 έτη [Μείωση 15%]	>10 - 15 έτη [Μείωση 25%]	α) >15 έτη β) από ΟΔΔΥ γ) ΕΙΧ αυτοκίνητο ειδικά διασ/μενο για οδήγηση του ή για μεταφορά αναπήρων >67% [Μείωση 40%]	Σε περίπτωση κυριότητας ΕΙΧ αυτοκινήτου πάνω από 10 έτη από συνταξιούχο ηλικίας >60 ετών. [Μείωση 50%]
μέχρι 7	4.800 €	4.080 €	3.600 €	2.880 €	2.400 €
8	6.100 €	5.185 €	4.575 €	3.660 €	3.050 €
9	8.000 €	6.800 €	6.000 €	4.800 €	4.000 €
10	9.900 €	8.415 €	7.425 €	5.940 €	4.950 €
11	11.800 €	10.030 €	8.850 €	7.080 €	5.900 €
12	14.200 €	12.070 €	10.650 €	8.520 €	7.100 €
13	16.700 €	14.195 €	12.525 €	10.020 €	8.350 €
14	20.500 €	17.425 €	15.375 €	12.300 €	10.250 €
15	26.500 €	22.525 €	19.875 €	15.900 €	13.250 €
16	33.600 €	28.560 €	25.200 €	20.160 €	16.800 €
17	41.300 €	35.105 €	30.975 €	24.780 €	20.650 €
18	49.500 €	42.075 €	37.125 €	29.700 €	24.750 €
19	57.800 €	49.130 €	43.350 €	34.680 €	28.900 €
20	66.600 €	56.610 €	49.950 €	39.960 €	33.300 €
21	75.700 €	64.345 €	56.775 €	45.420 €	37.850 €
22-23	85.300 €	72.505 €	63.975 €	51.180 €	42.650 €
24-25	95.900 €	81.515 €	71.925 €	57.540 €	47.950 €
26-27	107.900 €	91.715 €	80.925 €	64.740 €	53.950 €
3 και άνω	112.900 €	95.965 €	84.675 €	67.740 €	56.450 €

Σημείωση: Μείωση κατά 60 % για άνω των 30 ετών.

2.2.3. Τεκμήριο αυτοκινήτων εταιριών

Στις περιπτώσεις εταιριών ομόρρυθμων, ετερόρρυθμων, περιορισμένης ευθύνης, ανωνύμων, αστικών καθώς και των κανόνων και κοινοπραξιών που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι οποίες έχουν στην κυριότητα ή στην κατοχή τους επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης, η τεκμαρτή δαπάνη που αναλογεί σε αυτά λογίζεται ως τεκμαρτή δαπάνη των:

1. Ομόρρυθμων ή απλών εκτός των ετερόρρυθμων εταιριών ή κοινώνων ή μελών της κοινοπραξίας, φυσικών προσώπων, μεριζόμενη μεταξύ αυτών κατά το ποσοστό συμμετοχής τους στην εταιρία, προκειμένου περί ομορρύθμων ή ετερόρρυθμων ή αστικών εταιριών ή στην κοινωνία ή στην κοινοπραξία.
2. Των φυσικών προσώπων, μελών της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, όταν οι διαχειριστές αυτής δεν είναι εταίροι της.
3. Των διαχειριστών της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης που είναι και εταίροι της, μεριζόμενη μεταξύ αυτών κατά το ποσοστό συμμετοχής τους στην εταιρία περιορισμένης ευθύνης.
4. Των διευθυνόντων και εντεταλμένων συμβούλων, διοικητών ανωνύμων εταιριών και προέδρων των διοικητικών συμβουλίων τους, μεριζόμενη ισομερώς μεταξύ τους.

Αν στις πιο πάνω περιπτώσεις οι εταίροι των ομόρρυθμων ή ετερόρρυθμων ή περιορισμένης ευθύνης ή αστικών εταιριών καθώς και των κοινωνιών ή κοινοπραξιών είναι νομικά πρόσωπα, η τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει με βάση τα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης που έχουν στην κυριότητα τους ή στην κατοχή τους λογίζεται ως τεκμαρτή δαπάνη των φυσικών προσώπων, που μετέχουν σε αυτά τα νομικά πρόσωπα, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο.

2.2.4. Τεκμήριο αυτοκινήτων αλλοδαπών επιχειρήσεων

Για τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα που δεν έχουν την εγκατάσταση στην Ελλάδα αλλά υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης με βάση την παράγραφο 1 του άρθρου 107 καθώς και για τις αλλοδαπές επιχειρήσεις της περίπτωσης δ του άρθρου 18, το ποσό της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης διαβίωσης που προκύπτει με βάση αυτοκίνητα αυτής της περίπτωσης ιδιοκτησίας του αλλοδαπού νομικού προσώπου ή ιδιοκτησίας ή κατοχής γραφείου, υποκαταστήματος ή πρακτορείου της αλλοδαπής επιχείρησης εγκατεστημένου στην Ελλάδα, βαρύνει το πρόσωπο που εκπροσωπεί στην Ελλάδα το αλλοδαπό νομικό πρόσωπο ή την αλλοδαπή επιχείρηση ή προΐσταται του οικείου γραφείου ή υποκαταστήματος ή πρακτορείου.

Η τεκμαρτή αυτή δαπάνη βαρύνει καθένα από τα φυσικά πρόσωπα που ορίζονται από τις διατάξεις αυτής της παραγράφου, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής ή κατοικίας τους και δεν μπορεί για καθένα από αυτά τα πρόσωπα και για κάθε εταιρία να είναι ανώτερη από την μεγαλύτερη τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει από αυτοκίνητο της εταιρίας.

Στην περίπτωση κατά την οποία ο φορολογούμενος, η σύζυγός του και τα προστατευόμενα μέλη είναι κύριοι ή κάτοχοι και άλλων επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης, η τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει για τα αυτοκίνητα αυτά λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της συνολικής τεκμαρτής

2.2.5. Τεκμήριο αυτοκινήτων ανηλίκων

Η τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει βάσει επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης, του οποίου κύριος ή κάτοχος είναι ανήλικο τέκνο, λογίζεται ως τεκμαρτή δαπάνη του γονέα που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα και αν αυτός έχασε τη γονική του μέριμνα, του άλλου γονέα.

2.2.6. Τεκμήριο αυτοκινήτου ανάλογα με τους μήνες κτήσης

Σε περίπτωση απόκτησης ή μεταβίβασης με οποιονδήποτε τρόπο επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης κατά τη διάρκεια του έτους, η τεκμαρτή δαπάνη περιορίζεται σε τόσα δωδέκατα όσοι και οι μήνες κυριότητας ή κατοχής του αυτοκινήτου. Διάστημα μεγαλύτερο από δεκαπέντε (15) μέρες λογίζεται ως ολόκληρος μήνας. Τα ίδια εφαρμόζονται και στην περίπτωση ακινησίας ή ολοκληρωτικής καταστροφής από οποιαδήποτε αιτία.

2.2.7. Εικονική μεταβίβαση αυτοκινήτου

Σε περίπτωση εικονικής μεταβίβασης αυτοκινήτου της περίπτωσης αυτής ή εικονικής κτήσης αυτών από περισσότερα πρόσωπα το τεκμήριο της ετήσιας δαπάνης του ισχύει αυτοτελώς στο σύνολο της για καθέναν από τους συμβαλλόμενους. Ως εικονική θεωρείται ιδίως η μεταβίβαση ή η κτήση όταν πραγματοποιείται μεταξύ συγγενών εξ' αίματος ή εξ' αγχιστείας κατ' ευθείαν γραμμή ή εκ πλαγίου μέχρι και τον τρίτο βαθμό οπότε επιτρέπεται και η ανταπόδειξη. Όταν η συγκυριότητα είναι πραγματική, η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη μερίζεται κατά το λόγο των ιδανικών μεριδίων καθενός συγκυρίου.

Η διοίκηση έχει δεχθεί με ερμηνευτική διαταγή της ότι αποτελούν χωρίς καμία αμφισβήτηση περιπτώσεις εικονικής μεταβίβασης ή εικονικής αγοράς επιβατικού αυτοκινήτου ως εξής:

- Όταν μεταβιβάζεται αυτοκίνητο σε πρόσωπο το οποίο στερείται άδειας οδήγησης.
- Όταν αγοράζεται αυτοκίνητο εξ' αδιαίρετου με συγγενικό πρόσωπο το οποίο στερείται άδειας οδήγησης.
- Όταν μεταβιβάζεται αυτοκίνητο σε επιχείρηση η οποία έχει αντικείμενο εργασιών την ενοικίαση αυτοκινήτων.

Οι φορολογούμενοι έχουν σε κάθε περίπτωση δικαίωμα ανταποδείξεως. Μπορούν δηλαδή να προσκομίσουν στον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. αξιόπιστα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η μεταβίβαση ή η αγορά αυτοκινήτου δεν είναι εικονική. Όταν η συγκυριότητα είναι πραγματική, η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη μερίζεται κατά τον λόγο των ιδανικών μεριδίων κάθε συγκυρίου.

2.2.8. Τεκμήριο αυτοκινήτου σε εκπαιδευτές οδηγών

Προκειμένου για εκπαιδευτές οδηγών αυτοκινήτων, καθώς και για τις επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων που χρησιμοποιούν για το σκοπό αυτόν περισσότερα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης, για τον υπολογισμό της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης λαμβάνεται υπόψη το αυτοκίνητο που δίνει τη μεγαλύτερη τεκμαρτή δαπάνη. Στις περιπτώσεις ενοικίασης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτων επιβατικών ιδιωτικής ή μικτής χρήσης, η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη που αντιστοιχεί στο χρόνο χρησιμοποίησης αυτών, βαρύνει το μισθωτή τους.

Οι διατάξεις της παρούσας περίπτωσης εφαρμόζονται ανάλογα και για τον προσδιορισμό της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης με βάση το ύψος των ετήσιων εξόδων συντήρησης και κυκλοφορίας αυτοκινήτου μικτής χρήσης. Στις περιπτώσεις ενοικίασης ή χρηματοδοτικής μίσθωσης αυτοκινήτων επιβατικών ιδιωτικής ή μικτής χρήσης, η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη, που αντιστοιχεί στο χρόνο χρησιμοποίησης αυτών, βαρύνει το μισθωτή τους. Επίσης, οι διατάξεις αυτής της περίπτωσης εφαρμόζονται αναλόγως και για τα αυτοκίνητα τύπου JEEP.

2.2.9. Εξαιρέσεις από το τεκμήριο των Ε.Ι.Χ.

- ❖ Δεν αποτελούν πλέον τεκμήριο όλα τα επιβατικά Ι.Χ. αυτοκίνητα, ανεξάρτητα από φορολογήσιμους ίππους και αξία, τα οποία αποκτήθηκαν μέχρι 31/12/1992.¹
- ❖ Δεν αποτελεί πλέον τεκμήριο η κατοχή, συντήρηση, κυκλοφορία, κ.λ.π. ενός ή περισσοτέρων αυτοκινήτων μέχρι 14 φορολογήσιμους ίππους (2000 κυβικά) για καθέναν από τους συζύγους και των προσώπων που τους βαρύνουν, τα οποία αγοράσθηκαν από 01/01/1993 έως 31/12/2003.²
- ❖ Δεν αποτελούν πλέον τεκμήριο όλα τα επιβατικά Ι.Χ. αυτοκίνητα πάνω από 14 φορολογήσιμους ίππους που έχουν αποκτηθεί από 01/01/1993 έως 31/12/2003, με την προϋπόθεση ότι η εργοστασιακή τιμολογιακή τους αξία του έτους της πρώτης κυκλοφορίας, μειωμένη λόγω παλαιότητας κατά τα ποσοστά της κλίμακας δεν υπερβαίνει το ποσό των 50000 €.³
- ❖ Δεν αποτελούν πλέον τεκμήριο τα Ι.Χ. επιβατικά αυτοκίνητα τα οποία αποκτήθηκαν από 01/01/2004, ανεξάρτητα από φορολογήσιμους ίππους, εφόσον η εργοστασιακή τιμολογιακή τους αξία – μειωμένη λόγω παλαιότητας – δεν υπερβαίνει το ποσό των 50000 €.⁴
- ❖ Οι παραπάνω περιπτώσεις ισχύουν και για αυτοκίνητα εταιρειών ή αναπηρικά.
- ❖ Δεν έχουν τεκμήριο οι ανάπηροι που το Ε.Ι.Χ. τους απαλλάσσεται από τα τέλη κυκλοφορίας. Απεναντίας σε αναπηρία με ποσοστό τουλάχιστον 67 % και σε ειδικά διασκευασμένο αυτοκίνητο για να

¹ Άρθρο 14, ν. 3220/2004

² Άρθρο 4, παράγραφος 9, ν. 3091/2002 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 14 του ν. 3220/2004

³ Άρθρο 14β1 περίπτωση θ' του ν. 3220/2004

⁴ Άρθρο 14, παράγραφος 1, ν. 3220/2004

οδηγείται από τον ίδιο τον ανάπηρο, η μείωση είναι αυτή που ισχύει και για τα αυτοκίνητα 15ετίας, δηλαδή 40 %.

- ❖ Οι μετανάστες λόγω μετοικεσίας ή όσοι εισήγαγαν Ε.Ι.Χ. με μειωμένους δασμούς, φόρους κ.λ.π. για δύο (2) χρόνια (μη συμπεριλαμβανομένου του έτους εισαγωγής), εφόσον ο δικαιούχος της απαλλαγής εξακολουθεί κατά τα έτη αυτά να κατοικεί στην Ελλάδα. Δηλαδή για το οικονομικό έτος 2006 η μείωση ισχύει εάν ο εκτελωνισμός έγινε το έτος 2001 ή 2002.¹
- ❖ Αν το αυτοκίνητο καταστράφηκε ολοσχερώς ή τέθηκε σε ακινησία τον προηγούμενο χρόνο δεν υπολογίζεται τεκμήριο συντήρησης και κυκλοφορίας από το διάστημα που έγινε το συμβάν και μετά. Για να ισχύει αυτό πρέπει εκτός των άλλων να παραδοθούν η άδεια κυκλοφορίας και οι πινακίδες του. Η ακινησία του αυτοκινήτου αποδεικνύεται από την υποβολή, μαζί με τη δήλωση, βεβαίωσης της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. Η ολοκληρωτική καταστροφή αποδεικνύεται από βεβαίωση των υπηρεσιών του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών ή από άλλη δημόσια υπηρεσία. Στη βεβαίωση πρέπει να αναγράφεται ότι επειδή καταστράφηκε μπορεί να πωληθεί ως υλικά.
- ❖ Τα τεκμήρια των δαπανών συντήρησης και κυκλοφορίας επιβατικών αυτοκινήτων δεν εφαρμόζονται για τα αυτοκίνητα που ανήκουν σε αλλοδαπές επιχειρήσεις που υπάγονται στους νόμους 89/1967, 378/1968 και το άρθρο 25 του ν. 27/1975.
- ❖ Τα τεκμήρια των δαπανών συντήρησης και κυκλοφορίας επιβατικών αυτοκινήτων δεν εφαρμόζονται, επίσης, για τα αυτοκίνητα που ανήκουν σε ατομικές επιχειρήσεις μεταπώλησης, οι οποίες έχουν υπαχθεί στο ειδικό φορολογικό καθεστώς του άρθρου 36 ν. 1642/1986, εφόσον η άδεια κυκλοφορίας και οι πινακίδες του

¹Άρθρο 4, παράγραφος 12, ν. 2579/1998

μεταβιβαζόμενου Ε.Ι.Χ., έχουν παραμείνει στη Δ.Ο.Υ. στην οποία έγινε η μεταβίβαση του αυτοκινήτου προς την επιχείρηση μεταπώλησης μέχρι και την ημερομηνία μεταπώλησης.

2.2.10.Αποφάσεις– ερμηνευτικές εγκύκλιοι¹

1. Στις περιπτώσεις εισαγωγής αυτοκινήτων από το εξωτερικό από τους ίδιους τους φορολογούμενους και εφόσον τα αυτοκίνητα είναι άνω των 14 φορολογήσιμων ίππων και πρωτοκυκλοφόρησαν στην Ελλάδα μετά την 1.1.1993, την εργοστασιακή αξία των αυτοκινήτων αυτών θα τη βεβαιώνει ο ίδιος ο φορολογούμενος που πραγματοποιεί την εισαγωγή, με υπεύθυνη δήλωση η οποία θα αναφέρει την εργοστασιακή αξία όπως αυτή προσδιορίστηκε στο τελωνείο για την επιβολή του τέλους ταξινόμησης. Τα παραπάνω θα εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το αν υπάρχουν αντιπροσωπείες των αυτοκινήτων στη χώρα μας.
2. Στις περιπτώσεις εισαγωγής αυτοκινήτων από το εξωτερικό από ελεύθερους εμπόρους, δηλαδή από εμπόρους που είναι εξουσιοδοτημένοι από τους επίσημους εισαγωγείς, οι βεβαιώσεις εργοστασιακής αξίας, σε όσες περιπτώσεις απαιτούνται σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην 1019176/438/Α0012/ΠΟΛ.1021/2.3.2004 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, θα χορηγούνται από τους αυτόνομους εμπόρους που πραγματοποίησαν την εισαγωγή. Τα παραπάνω κρίνονται αναγκαία δεδομένου ότι οι ελεύθεροι έμποροι γνωρίζουν και μπορούν να πιστοποιήσουν άμεσα, χωρίς καθυστέρηση, με τη διασάφηση του εκτελωνισμού, την εργοστασιακή αξία των αυτοκινήτων που εισάγουν.

¹ 1019176/438/Α0012/ΠΟΛ.1021/2.3.2004 απόφαση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών

2.3. ΣΚΑΦΗ**2.3.1. Τεκμήριο σκαφών αναψυχής**

Το τεκμήριο για την κατοχή ενός σκάφους αναψυχής μέχρι 10 μέτρα μήκος που δεν έχει ναυτολογημένο πλήρωμα και έχει στην κατοχή του ο υπόχρεος ή η σύζυγος του έχει πλέον καταργηθεί. Για τα υπόλοιπα, η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη σκαφών αναψυχής ιδιωτικής χρήσης, κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου, της συζύγου του ή των προσώπων που τους βαρύνουν κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου, ορίζεται ως εξής:

2.3.2. Τεκμήριο σκαφών ανοικτού τύπου

Για μηχανοκίνητα σκάφη ανοικτού τύπου, ταχύπλοα και μη, ολικού μήκους μέχρι τρία (3) μέτρα στο ποσό των 2600 € που προσαυξάνεται με το ποσό των 1300 € για κάθε μέτρο μήκους πάνω από τρία (3) μέτρα, δηλαδή η τεκμαρτή δαπάνη ορίζεται ως εξής:

Πίνακας 2.6.: Τεκμαρτή δαπάνη σκαφών ανάλογα με το μήκος

ΜΕΤΡΑ	ΤΕΚΜΑΡΤΗ ΔΑΠΑΝΗ
3 μέτρα	2.600 €
4 μέτρα	3.900 €
5 μέτρα	5.200 €
6 μέτρα	6.500 €
7 μέτρα	7.800 €
8 μέτρα	9.100 €
9 μέτρα	10.400 €

Γεκμηρια στη φορολογία εισοδήματος

Όταν το μήκος του σκάφους δεν είναι ακέραιος αριθμός, τότε το τεκμήριο υπολογίζεται με βάση τον επόμενο ακέραιο αριθμό μέτρων. Έτσι, αν ένα σκάφος είναι π.χ. 4,4 μ. θα υπολογισθεί τεκμήριο για 5 μ. και αν είναι 6,8 μ. θα υπολογισθεί τεκμήριο για 7 μ. κ.ο.κ.¹

Προκειμένου για ιστιοφόρα ή μηχανοκίνητα ή μικτά σκάφη με χώρο ενδιαίτησης η τεκμαρτή δαπάνη υπολογίζεται βάσει των μέτρων ολικού μήκους του σκάφους ως εξής:

Πίνακας 2.7.: Ετήσια τεκμαρτή δαπάνη σκαφών με χώρους ενδιαίτησης

ΕΤΗΣΙΑ ΤΕΚΜΑΡΤΗ ΔΑΠΑΝΗ ΙΣΤΙΟΦΟΡΟΥ Ή ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΟΥ Ή ΜΙΚΤΟΥ ΣΚΑΦΟΥΣ ΜΕ ΧΩΡΟ ΕΝΔΙΑΙΤΗΣΗΣ

Μήκος σκάφους	Ετήσια τεκμαρτή δαπάνη διαβίωσης (μέχρι και 5 έτη)	Πάνω από 5 έτη μέχρι και 10 έτη (μείωση 10 %)	πάνω από 10 έτη (μείωση 20 %)
μέχρι 8 μέτρα	21.000 €	18.900 €	16.800 €
πάνω από 8 και μέχρι 10 μέτρα	38.000 €	34.200 €	30.400 €
πάνω από 10 και μέχρι 12 μέτρα	55.600 €	50.040 €	44.480 €
πάνω από 12 και μέχρι 14 μέτρα	74.400 €	66.960 €	59.520 €
πάνω από 14 και μέχρι 16 μέτρα	95.000 €	85.500 €	76.000 €
πάνω από 16 και μέχρι 18 μέτρα	117.800 €	106.020 €	94.240 €
πάνω από 18 και μέχρι 20 μέτρα	144.200 €	129.780 €	115.360 €
πάνω από 20 και μέχρι 22 μέτρα	174.800 €	157.320 €	139.840 €
πάνω από 22 και μέχρι 24 μέτρα	210.000 €	189.000 €	168.000 €
πάνω από 24 και μέχρι 26 μέτρα	250.000 €	225.000 €	200.000 €
πάνω από 26 και μέχρι 28 μέτρα	295.800 €	266.220 €	236.640 €
πάνω από 28 και μέχρι 30 μέτρα	348.000 €	313.200 €	278.400 €
πάνω από 30 και μέχρι 32 μέτρα	407.200 €	366.480 €	325.760 €
πάνω από 32 μέτρα	455.400 €	409.860 €	364.320 €

¹ Υπ. Οικ. Άρθρο 9 ΠΟΛ. 1110/1997

Τα ποσά της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης αυτής της υποπερίπτωσης μειώνονται κατά ποσοστό 50 % προκειμένου για ιστιοφόρα ναυταθλητικά σκάφη που χρησιμοποιούνται για ναυταθλητικούς αγώνες. Για τη μείωση αυτή απαιτείται βεβαίωση που χορηγείται από την Ελληνική Ιστιοπλοϊκή Ομοσπονδία θεωρημένη από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού. Επίσης για πλοία αναψυχής που έχουν κατασκευασθεί ή κατασκευάζονται στην Ελλάδα εξ' ολοκλήρου από ξύλο, τύπων «τρεχαντήρι», «βαρκαλάς», «πέραμα», «τσερνίκι» και «λίμπερτυ» που προέρχονται από την ελληνική ναυτική παράδοση, τα ποσά της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης μειώνονται κατά ποσοστό 25 %.¹

Η τεκμαρτή δαπάνη από κάθε σκάφος μειώνεται ανάλογα με την παλαιότητα του κατά ποσοστό 10 % αν έχει περάσει χρονικό διάστημα πάνω από πέντε (5) έτη και μέχρι δέκα (10) έτη από το έτος που νηολογήθηκε για πρώτη φορά και 20 % αν έχει περάσει χρονικό διάστημα πάνω από δέκα (10) έτη.

Προκειμένου για σκάφη με μόνιμο πλήρωμα ναυτολογημένο για ολόκληρο ή μέρος του έτους, στην παραπάνω δαπάνη προστίθεται και η αμοιβή του πληρώματος πολλαπλασιαζόμενη με συντελεστή δύο (2). Τα σκάφη επαγγελματικής χρήσης δεν λαμβάνονται υπόψη για το τεκμήριο της δαπάνης. Οι διατάξεις της περίπτωσης β εκτός αυτών που αναφέρονται στην ακινησία των αυτοκινήτων, εφαρμόζονται ανάλογα και στην περίπτωση αυτή.

Ας δούμε ένα παράδειγμα:

Έστω μηχανοκίνητο σκάφος ανοικτού τύπου που νηολογήθηκε για πρώτη φορά πριν από 8 χρόνια και έχει μήκος 5,30 μέτρα. Το τεκμήριο θα είναι:

$$2600 + 1300 * 3 = 6500 \text{ €}$$

$$6500 - 10 \% = 6500 - 650 = \mathbf{5850 \text{ €}}$$

¹ Εξαιρούνται από τα ποσά της τεκμαρτής δαπάνης που έχει διπλασιασθεί τα ποσά που προκύπτουν για τα σκάφη που αναφέρονται στα εδάφια β-δ της υποπερίπτωσης ββ.

2.4. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ Κ.Λ.Π.

Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη για αεροσκάφη και ελικόπτερα κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου, της συζύγου του ή των προσώπων που συνοικούν μαζί τους και τους βαρύνουν, ορίζεται ως εξής:

Για αεροσκάφη με κινητήρα κοινό, εσωτερικής καύσης και στροβιλοελικοφόρα καθώς και ελικόπτερα, στο ποσό των 65000 € για τους πρώτους 150 ίππους ισχύος του κινητήρα τους, που προσαυξάνεται με το ποσό των 500 € για κάθε ίππο πάνω από τους 150 ίππους.

Για αεροσκάφη αεριοπροωθούμενα (JET) στο ποσό των 200 € για κάθε λίμπρα ώθησης.

2.5. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΔΕΞΑΜΕΝΗΣ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗΣ

Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη που υπολογίζεται με βάση το ύψος των ετήσιων εξόδων συντήρησης και χρήσης και δεξαμενής κολύμβησης που χρησιμοποιείται για τις οικογενειακές ανάγκες ή του κυρίου της ή του κατόχου της και της συμμετοχής των εξόδων αυτών στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Η ετήσια τεκμαρτή δαπάνη ορίζεται με βάση την επιφάνεια της δεξαμενής ως εξής:

Επιφάνεια της δεξαμενής κολύμβησης (σε τετραγωνικά μέτρα)	Ετήσια τεκμαρτή δαπάνη διαβίωσης εξωτερικής δεξαμενής
Από 25 μέχρι και 60	11.600 €
Πάνω από 60 και μέχρι 120	29.200 €
Πάνω από 120	46.800 €

Προκειμένου για εσωτερική δεξαμενή κολύμβησης τα ποσά της τεκμαρτής δαπάνης αυτής της περίπτωσης προσαυξάνονται κατά ποσοστό 50 %.

2.6. ΟΙΚΙΑΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ, ΟΔΗΓΟΙ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Η ετήσια δαπάνη που καταβάλλεται για οικιακούς βοηθούς, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλους και λοιπό προσωπικό, πολλαπλασιαζόμενη με συντελεστή δύο (2). Αν ο φορολογούμενος απασχολεί ένα μόνο οικιακό βοηθό, η καταβαλλόμενη γι' αυτόν ετήσια δαπάνη δεν αποτελεί τεκμήριο, όταν ο ίδιος ή πρόσωπο που συνοικεί με αυτόν και τον βαρύνει παρουσιάζει αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία ή έχει ηλικία πάνω από εξήντα πέντε (65) ετών. (Καταργήθηκε με την παρ.10 άρθρ.4 Ν.3091/2002,ΦΕΚ Α 330/24.12.2002.)

2.7. ΠΡΟΣΑΥΞΗΣΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Το συνολικό ποσό της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης διαβίωσης του φορολογουμένου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν όπως αυτό προσδιορίζεται από την προηγούμενη παράγραφο προσαυξάνεται κατά 10 % για καθένα στοιχείο προσδιορισμού της δαπάνης αυτής πέρα από το δεύτερο. Το ποσό της προσαύξησης δεν μπορεί να υπερβεί το διπλάσιο του μεγαλύτερου ποσού της τεκμαρτής δαπάνης που προκύπτει από τα στοιχεία που έχει στην κυριότητα ή την κατοχή του ο υπόχρεος, η σύζυγος του και τα πρόσωπα που τους βαρύνουν. Δεν προσαυξάνεται η δαπάνη που προκύπτει κατά τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, όταν το ποσό αυτής δεν υπερβαίνει τις 7350 €.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1. ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Ως ετήσια τεκμαρτή δαπάνη του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν λογίζονται και τα χρηματικά ποσά που πραγματικά καταβάλλονται για:

1. Αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση αυτοκινήτων, δίτροχων ή τρίτροχων αυτοκινούμενων οχημάτων, πλοίων αναψυχής και λοιπών σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών και κινητών πραγμάτων μεγάλης αξίας. Ως κινητά πράγματα μεγάλης αξίας νοούνται εκείνα που η αξία τους υπερβαίνει το ποσό των 5000 €. Αν η αξία κάθε πράγματος είναι μικρότερη του ποσού αυτού, τα αγορασθέντα όμως πράγματα αποτελούν κατά τις συναλλακτικές αντιλήψεις ενιαίο σύνολο, τότε για τον υπολογισμό της αξίας λαμβάνεται υπόψη η αξία όλων αυτών των πραγμάτων, εφόσον υπερβαίνει το ποσό των 5000 €. Κατά την εφαρμογή των διατάξεων αυτής της περίπτωσης δεν λαμβάνονται υπόψη τα χρηματικά ποσά που διατίθενται για την αγορά κινητών πραγμάτων που αποτελούν το άμεσο αντικείμενο της ασκούμενης εμπορικής δραστηριότητας.
2. Αγορά επιχειρήσεων ή τη σύσταση ή την αύξηση του κεφαλαίου επιχειρήσεων που λειτουργούν ατομικώς ή με τη μορφή ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης ή περιορισμένης ευθύνης εταιρίας ή κοινωνίας ή κοινοπραξίας ή αστικής εταιρίας ή την αγορά εταιρικών μερίδων και χρεογράφων γενικώς. (Καταργήθηκε με την παρ.10 άρθρ.4 Ν.3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.2002.
3. Αγορά ή χρονομεριστική ή χρηματοδοτική μίσθωση ακινήτων ή ανέγερση οικοδομών ή κατασκευή δεξαμενής κολύμβησης.
Ως τίμημα αγοράς λαμβάνεται η αξία που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 41 του ν.1249/1982.

Αν το τίμημα που καθορίζεται στα οικεία πωλητήρια συμβόλαια είναι μεγαλύτερο από την πιο πάνω αξία, ως καταβαλλόμενη δαπάνη λαμβάνεται το καθοριζόμενο σε αυτά τα συμβόλαια τίμημα.

Ειδικά, για τις περιοχές που δεν ισχύει το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, ως καταβαλλόμενη δαπάνη λαμβάνεται:

αα) Το τίμημα που καθορίζεται στα οικεία πωλητήρια συμβόλαια.

ββ) Η διαφορά μεταξύ του τιμήματος ή της αξίας κατά περίπτωση, που φορολογήθηκε και της πραγματικής αξίας του ακινήτου, η οποία εξευρίσκεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων.

Εξαιρείται η δαπάνη για ανέγερση οικοδομής από επιχείρηση που αναλαμβάνει κατά κύριο επάγγελμα την ανέγερση οικοδομών.

Επίσης, εξαιρείται η δαπάνη για την αγορά από ενήλικο, με δικαίωμα πλήρους κυριότητας, καθώς και η ανέγερση από αυτόν οικοδομής, ως πρώτης κατοικίας, εφόσον η επιφάνειά της δεν υπερβαίνει τα εκατόν είκοσι (120) τετραγωνικά μέτρα.

Αν η επιφάνεια της οικοδομής υπερβαίνει τα εκατόν είκοσι (120) τετραγωνικά μέτρα, λαμβάνεται υπόψη η δαπάνη που αντιστοιχεί στην επιφάνεια πάνω από τα εκατόν είκοσι (120) τετραγωνικά μέτρα. Κατά την εφαρμογή των δύο προηγούμενων εδαφίων δεν θεωρείται ότι αποκτάται πρώτη κατοικία, αν ο υπόχρεος, ο άλλος σύζυγος και τα τέκνα που τους βαρύνουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, έχουν δικαίωμα πλήρους κυριότητας ή ισόβιας επικαρπίας ή οίκησης, εξ ολοκλήρου ή επί ιδανικού μεριδίου, σε άλλη οικία ή οικίες, εφόσον το άθροισμα της συνολικής επιφάνειας που τους αντιστοιχεί υπερβαίνει τα εβδομήντα (70) τ.μ..

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Η επιφάνεια αυτή προσαυξάνεται κατά είκοσι (20) τ.μ. για καθένα από τα δύο πρώτα τέκνα και κατά είκοσι πέντε (25) τ.μ. για το τρίτο και καθένα από τα επόμενα τέκνα που βαρύνουν τον υπόχρεο ή τον άλλο σύζυγο.

(Καταργήθηκε με την παρ.10 άρθρ.4 Ν.3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.2002.)

4. Χορήγηση δανείων προς οποιονδήποτε, εκτός αυτών προς εταιρίες ή κοινοπραξίες ή κοινωνίες από μέλη ή τους μετόχους αυτών.
5. Η ετήσια δαπάνη για δωρεές, γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών, εφόσον αυτά υπερβαίνουν ετησίως τα 300 €, εκτός από τις δωρεές προς το Δημόσιο, τους δήμους και τις κοινότητες του Κράτους, τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία, που αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς και τα προνοιακά ιδρύματα του ευρύτερου δημόσιου τομέα (κρατικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου), ως και τα προνοιακά ιδρύματα ιδιωτικού δικαίου των οποίων οι εν γένει δαπάνες λειτουργίας καλύπτονται τουλάχιστον κατά 70% με επιχορηγήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό. Ομοίως εξαιρούνται οι δωρεές ή χορηγίες προς τα κοινωφελή ιδρύματα, τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα έχουν συσταθεί ή συνιστώνται και τα οποία επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα υπάρχουν ή συνιστώνται, εφόσον επιδιώκουν σκοπούς πολιτιστικούς.
(Προστέθηκε με το άρθρο 32, παρ. 3 του ν. 3296/2004)

6. Απόσβεση δανείων ή πιστώσεων οποιασδήποτε μορφής. Στο ποσό της δαπάνης αυτής περιλαμβάνεται και το ποσό των οικείων τόκων, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι τυχόν τόκοι υπερημερίας. Εξαιρετικά, από το ποσό της δαπάνης που καταβάλλεται για τη τοκοχρεολυτική απόσβεση δανείου που έχει ληφθεί για την αγορά ή

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

ανέγερση πρώτης κατοικίας, δεν λαμβάνεται υπόψη, για την εφαρμογή της παρούσης περίπτωσης, το ποσό του χρεολυσίου που περιλαμβάνεται στην οικεία δαπάνη, κατά το μέρος που αυτό επιμεριστικά αναλογεί στη μέχρι των 120 τετραγωνικών μέτρων επιφάνειας της κατοικίας. Επίσης, δεν λαμβάνεται υπόψη, για την εφαρμογή αυτής της περίπτωσης, το ποσό της δαπάνης που καταβάλλεται για την τοκοχρεολυτική απόσβεση δανείου, που έχει ληφθεί για την αγορά εξοπλισμού γεωργικής εκμετάλλευσης, καθώς και για την αγορά οικοπέδου από επιτηδευματίες που ασχολούνται επαγγελματικά με την ανέγερση και πώληση οικοδομών.

**3.2. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ**

- ❖ Η αγορά Ε.Ι.Χ. και ειδικά διασκευασμένων αυτοκινήτων για να οδηγούνται από τον ίδιο τον ανάπηρο ή από πρόσωπα που τον βαρύνουν και παρουσιάζουν αναπηρία με ποσοστό τουλάχιστον 67 % ή για να μεταφέρονται αυτά τα ανάπηρα πρόσωπα.
- ❖ Η αγορά πρώτης κατοικίας μέχρι 120 τ.μ. Αν όμως η πρώτη κατοικία υπερβαίνει τα 120 τ.μ. στο «πόθεν έσχες» υπάγεται η δαπάνη που αναλογεί στη διαφορά.
- ❖ Η ανέγερση οικοδομής για πρώτη κατοικία μέχρι 120 τ.μ. Όμως η αγορά του οικοπέδου για την ανέγερση πρώτης κατοικίας είναι τεκμήριο.
- ❖ Η αγορά οικοπέδου από επιτηδευματίες που ασχολούνται επαγγελματικά με την ανέγερση και πώληση οικοδομών.¹
- ❖ Η ανέγερση οικοδομών από επιχειρήσεις που αποτελεί άμεσο αντικείμενο των εργασιών τους η κατασκευή τέτοιων οικοδομών.
- ❖ Οι δωρεές πάνω από 300 € προς το δημόσιο, δήμους, κοινότητες, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς και προς το χώρο της υγείας και πρόνοιας (κρατικά, δημόσια νοσηλευτικά ή προνοιακά ιδρύματα).
- ❖ Ομοίως εξαιρούνται οι δωρεές ή οι χορηγίες, πάνω από 300 €, προς τα κοινωφελή ιδρύματα, τα ημεδαπά Ν.Π.Ι.Δ. που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά Ν.Π.Ι.Δ. που νόμιμα υπάρχουν ή συνιστώνται εφόσον επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς.²

¹ Άρθρο 29, παράγραφος 2, ν. 3220/2004

² άρθρο 32, παράγραφος 3, ν. 3296/2004, ισχύς για δωρεές και χορηγίες που πραγματοποιούνται από 01/01/2003 και μετά.

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

- ❖ Τα τοκοχρεολύσια δανείων για απόκτηση πρώτης κατοικίας μέχρι 120 τ.μ. (πάνω από 120 τ.μ. επιμεριστικά)
- ❖ Η αγορά Ε.Ι.Χ., jeep, μοτοσικλέτας, τρίκυκλων, πλοίων ή σκαφών αναψυχής κ.λ.π. εάν αποτελούν άμεσο αντικείμενο εμπορικής δραστηριότητας.
- ❖ Απαλλάσσεται πλέον – όπως οι εταιρείες – από το τεκμήριο για αγορά παγίου εξοπλισμού ο επιτηδευματίας που ασκεί ατομική εμπορική ή γεωργική επιχείρηση ή ελεύθερο επάγγελμα.¹
- ❖ Δεν αποτελεί τεκμήριο η δαπάνη για αγορά αρδευτικού εξοπλισμού από αγρότη.
- ❖ Δεν αποτελεί τεκμήριο η δαπάνη για τοκοχρεωλυτική απόσβεση δανείων που καταβάλλεται για αγορά αρδευτικού εξοπλισμού γεωργικής επιχείρησης.²

¹ Άρθρο 4, παράγραφος 2, ν. 3296/2004 – άρθρο 18 περίπτωση γ' ΚΦΕ

² άρθρο 29, παράγραφος 2, ν. 3220/2004

3.3. ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Το ετήσιο συνολικό ποσό τεκμαρτής δαπάνης διαβίωσης που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων μπορεί να αμφισβητηθεί από τον φορολογούμενο όταν η πραγματική δαπάνη του φορολογούμενου και των μελών που τον βαρύνουν είναι μικρότερη από την τεκμαρτή δαπάνη, όπως αποδεικνύεται από τον υπόχρεο με βάση πραγματικά περιστατικά. Η επίκληση των περιστατικών αυτών μπορεί να γίνει μόνο από τους υπόχρεους οι οποίοι:

1. Υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία στις Ένοπλες Δυνάμεις
2. Είναι φυλακισμένοι
3. Νοσηλεύονται σε νοσοκομείο ή κλινική
4. Είναι άνεργοι και για το χρονικό διάστημα που δικαιούνται βοήθημα ανεργίας
5. Συγκατοικούν με συγγενείς πρώτου βαθμού και έχουν μειωμένες δαπάνες διαβίωσης, γιατί αποδεικνύεται ότι στις δαπάνες συμβάλλουν οι συγγενείς αυτοί οι οποίοι πραγματοποιούν εισόδημα από εμφανείς πηγές.
6. Είναι ορφανοί ανήλικοι οι οποίοι έχουν στην κυριότητά τους επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης από κληρονομιά του πατέρα ή της μητέρας τους.
7. Προσκομίζουν στοιχεία από τα οποία αποδεικνύεται ότι από γεγονότα ανωτέρας βίας πραγματοποίησαν δαπάνη μικρότερη από την τεκμαρτή.

Όταν συντρέχει μία ή περισσότερες από τις περιπτώσεις αυτής της παραγράφου, ο φορολογούμενος υποχρεούται να υποβάλλει μαζί με τη δήλωσή του και τα αναγκαία δικαιολογητικά για την απόδειξη των ισχυρισμών του. Ο προϊστάμενος της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. ελέγχει την ακρίβεια των ισχυρισμών και τα αποδεικτικά στοιχεία του φορολογούμενου και μειώνει ανάλογα την ετήσια τεκμαρτή δαπάνη στην οποία αναφέρονται οι ισχυρισμοί και τα αποδεικτικά στοιχεία.

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Στις πιο πάνω περιπτώσεις 1 και 5, η διαφορά μεταξύ της τεκμαρτής και πραγματικής δαπάνης διαβίωσης λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της συνολικής τεκμαρτής δαπάνης του γονέα ή του τέκνου που συμβάλλει στις δαπάνες διαβίωσης του υπόχρεου. Αν πρόκειται για τους γονείς, η διαφορά τεκμαρτής δαπάνης καταλογίζεται σε εκείνον που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα.

3.4. ΜΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ

Το τεκμήριο προσδιορισμού της ετήσιας δαπάνης δεν εφαρμόζεται:

1. Προκειμένου για τεκμαρτή δαπάνη, η οποία προκύπτει με βάση ένα (1) επιβατικό αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης μέχρι και δεκατέσσερις (14) φορολογήσιμους ίππους, το οποίο ανήκει στην κυριότητα ή κατοχή υπόχρεου με τρία (3) τουλάχιστον τέκνα που τον βαρύνουν ή της συζύγου του και των προσώπων που συνοικούν μαζί τους και τους βαρύνουν.

(Καταργήθηκε με την παράγραφο 10, άρθρο 4 ν. 3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.2002)

2. Προκειμένου για τεκμαρτή δαπάνη η οποία προκύπτει βάσει επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης αναπήρου, το οποίο απαλλάσσεται από τα τέλη κυκλοφορίας.
3. Προκειμένου για αλλοδαπό πρόσωπο που δεν διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα ή ημεδαπό προσωπικό που διαμένει μόνιμα στο εξωτερικό και απασχολείται αποκλειστικά σε επιχειρήσεις που υπάγονται στις διατάξεις του α.ν. 89/1967 (ΦΕΚ 132Α), του α.ν. 378/1968 (ΦΕΚ 82Α) και του άρθρου 25 του ν. 27/1975 (ΦΕΚ 77Α), για τα ποσά της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης, η οποία προκύπτει βάσει του επιβατικού αυτοκινήτου ιδιωτικής χρήσης ή του ενοικίου.
4. Προκειμένου για αλλοδαπές επιχειρήσεις που υπάγονται στις διατάξεις του α.ν. 89/1967, του α.ν. 378/1968 και του άρθρου 25 του ν. 27/1975, για το ποσό της ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης, η οποία προκύπτει βάσει επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης.
5. Προκειμένου για τεκμαρτή δαπάνη η οποία προκύπτει βάσει ενός επιβατικού αυτοκινήτου Ι.Χ. ιδιοκτησίας προσώπου που το εισήγαγε με μειωμένους δασμούς, φόρους ή τέλη λόγω μετοικισίας του από

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

την αλλοδαπή για το έτος εκτελωνισμού του αυτοκινήτου και για τα δύο (2) επόμενα έτη, εφόσον ο δικαιούχος της απαλλαγής εξακολουθεί και τα έτη αυτά να κατοικεί στην Ελλάδα.

6. Προκειμένου για αγορά ομολόγων του Δημοσίου ή τίτλων εταιριών στις οποίες μετέχει το Δημόσιο κατά ποσοστά τουλάχιστον πενήντα τοις εκατό (50%), ή για αγορά μετοχών εισηγομένων στο Χρηματιστήριο ή μετοχών που έχει εγκριθεί η εισαγωγή τους σε αυτό, ύστερα από έγκριση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, ή για αγορά εντόκων γραμματίων του Δημοσίου ή γενικά τίτλων του Δημοσίου, ή για αγορά αμοιβαίων κεφαλαίων, καθώς και κάθε άλλου τίτλου που είναι διαπραγματεύσιμος στο Χρηματιστήριο. (Καταργήθηκε με την παράγραφο 10, άρθρο 4 ν. 3091/2002, ΦΕΚ Α 330/24.12.2002)

7. Προκειμένου για επιχειρήσεις μεταπώλησης αυτοκινήτων που έχουν υπαχθεί στο ειδικό καθεστώς φορολογίας του άρθρου 36α του ν. 1642/1986, για την τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει βάσει των επιβατικών αυτοκινήτων που έχουν αγορασθεί για μεταπώληση με βάση τις διατάξεις του άρθρου 36α του ν. 1642/1986, εφόσον η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας του μεταβιβαζόμενου αυτοκινήτου οχήματος έχουν παραμείνει στη Δ.Ο.Υ. στην οποία έγινε η μεταβίβαση του αυτοκινήτου προς την επιχείρηση μεταπώλησης μέχρι και την ημερομηνία μεταπώλησης από αυτή σε τρίτο και το αυτοκίνητο κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν κυκλοφόρησε παράνομα. Κατά τις μεταπωλήσεις αυτής της περίπτωσης δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 10 μέχρι και 14 του άρθρου 81. Οι μεταπωλήτριες επιχειρήσεις έχουν υποχρέωση μαζί με την ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος να συνυποβάλλουν υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986 στην οποία αναγράφουν τα πιο πάνω αυτοκίνητα που αγόρασαν ή πούλησαν στο οικείο έτος. Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών ορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής αυτής της περίπτωσης.

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

8. Προκειμένου για τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει με βάση επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν έχουν αποκτηθεί μέχρι την 31.12.1992.
9. Προκειμένου για τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει με βάση ένα ή περισσότερα επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης μέχρι και 14 φορολογήσιμους ίππους, κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου, της συζύγου του και προσώπων που τους βαρύνουν, που έχουν αποκτηθεί από 1.1.1993 μέχρι την 31.12.2003. Επίσης, προκειμένου για τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει με βάση επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης άνω των 14 φορολογήσιμων ίππων που έχουν αποκτηθεί το ίδιο χρονικό διάστημα, εφόσον η εργοστασιακή τιμολογιακή αξία του έτους πρώτης κυκλοφορίας, μειωμένη λόγω παλαιότητας κατά τα ποσοστά της κλίμακας της παραγράφου 1 του άρθρου 126 του ν. 2960/2001 (ΦΕΚ 265Α) δεν υπερβαίνει το ποσό των 50000 €.
10. Προκειμένου για τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει με βάση επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης κυριότητας ή κατοχής του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προσώπων που τους βαρύνουν, τα οποία αποκτώνται από την 1.1.2004 και εφεξής και η εργοστασιακή τιμολογιακή αξία του έτους πρώτης κυκλοφορίας τους μειωμένη λόγω παλαιότητας κατά τα ποσοστά της κλίμακας της παραγράφου 1 του άρθρου 126 του ν. 2960/2001 (ΦΕΚ 265Α) δεν υπερβαίνει το ποσό των 50000 €.
11. Οι περιπτώσεις 6,7 και 8 του άρθρου αυτού έχουν εφαρμογή και στα εδάφια 3,4,5,15 και 16 της περίπτωσης β της παραγράφου 1 του άρθρου 16.
12. Προκειμένου για τεκμαρτή δαπάνη που προκύπτει με βάση ένα σκάφος αναψυχής ολικού μήκους μέχρι δέκα (10) μέτρα που δεν έχει ναυτολογημένο πλήρωμα για ολόκληρο ή μέρος του έτους, το οποίο

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

ανήκει στην κυριότητα ή κατοχή του υπόχρεου ή του άλλου συζύγου ή και στους δύο από κοινού. Εάν ο υπόχρεος ή η σύζυγος του έχουν στην κυριότητα ή την κατοχή τους περισσότερα του ενός τέτοια σκάφη, το τεκμήριο δεν εφαρμόζεται για εκείνο το σκάφος με τη μεγαλύτερη τεκμαρτή δαπάνη. Σε περίπτωση που ο κάθε σύζυγος έχει στην κυριότητα ή κατοχή του τέτοιο σκάφος και οι τεκμαρτές δαπάνες αυτών των σκαφών είναι ίσες, η απαλλασσόμενη τεκμαρτή δαπάνη του ενός σκάφους επιμερίζεται κατά 50% στον καθένα.

13. Προκειμένου για αγορά πάγιου εξοπλισμού επαγγελματικής χρήσης από πρόσωπα που ασκούν εμπορική ή γεωργική επιχείρηση ή ελεύθερο επάγγελμα:

- μέχρι ποσού 10000 €, εάν η δαπάνη πραγματοποιείται μέσα στο έτος έναρξης άσκησης της δραστηριότητας και στα δύο επόμενα έτη και μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί σε ποσοστό 50 % των καθαρών κερδών που δηλώθηκαν για το προηγούμενο έτος με αρχική δήλωση, η οποία υποβλήθηκε μέχρι το τέλος του οικείου οικονομικού έτους, για δαπάνες που πραγματοποιούνται στα επόμενα έτη και
- ολόκληρου του ποσού της δαπάνης για τον αρδευτικό εξοπλισμό γεωργικής εκμετάλλευσης.

(αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3296/04.)

14. Προκειμένου για αγορά επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης, ειδικά διασκευασμένων για πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητικές αναπηρίες που υπερβαίνουν σε ποσοστό το 67 %. Ως επιβατικά αυτοκίνητα διασκευασμένα για κινητικά αναπήρους θεωρούνται εκείνα που διασκευάστηκαν ύστερα από άδεια της αρμόδιας αρχής για να οδηγούνται από πρόσωπα που παρουσιάζουν κινητική αναπηρία με ποσοστό τουλάχιστον 67 % ή για να μεταφέρουν αυτά τα πρόσωπα μαζί με τα αντικείμενα που είναι απαραίτητα για τη μετακίνησή τους. (προστέθηκε με το άρθρο 4 παρ. 3 του ν. 3296/04.)

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

15. Το τεκμήριο με βάση την ετήσια συνολική δαπάνη, που υπολογίζεται, σύμφωνα με τα άρθρα 16 και 17, δεν εφαρμόζεται όταν η διαφορά μεταξύ εισοδήματος που δηλώθηκε από τον φορολογούμενο, τη σύζυγο του και τα πρόσωπα που τους βαρύνουν και της συνολικής ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης αυτών είναι μικρότερη από ποσοστό 20 % του εισοδήματος που δηλώθηκε με την αρχική εμπρόθεσμη δήλωσή τους το ίδιο έτος.

3.5. ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΑΥΤΗΣ

1. Η διαφορά εισοδήματος που δηλώθηκε από τον φορολογούμενο, τη σύζυγό του και τα πρόσωπα που τους βαρύνουν ή προσδιορίστηκε από τον προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας και της συνολικής ετήσιας τεκμαρτής δαπάνης τους, των άρθρων 16 και 17, προσαυξάνει τα εισοδήματα που δηλώνονται ή προσδιορίζονται από τον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. κατά το ίδιο οικονομικό έτος, του φορολογούμενου ή της συζύγου του, κατά περίπτωση, από εμπορικές επιχειρήσεις ή από την άσκηση ελευθέρων επαγγελμάτων και αν δεν δηλώνεται εισόδημα από τις κατηγορίες αυτές η διαφορά αυτή λογίζεται εισόδημα της παραγράφου 3 του άρθρου 48.

2. Ο προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. κατά τον προσδιορισμό της διαφοράς της προηγούμενης παραγράφου υποχρεούται να λάβει υπόψη του τα αναγραφόμενα στη δήλωση χρηματικά ποσά, τα οποία αποδεικνύονται από νόμιμα παραστατικά στοιχεία και με τα οποία καλύπτεται ή περιορίζεται η διαφορά που προκύπτει. Στις περιπτώσεις αυτής της παραγράφου ο φορολογούμενος φέρει το βάρος της απόδειξης. Τα ποσά αυτά ιδίως είναι:
  - Πραγματικά εισοδήματα τα οποία αποκτήθηκαν από τον ίδιο, τη σύζυγό του και τα πρόσωπα που τους βαρύνουν και τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται με ειδικό τρόπο σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Αν τα εισοδήματα αυτά αποκτήθηκαν στην αλλοδαπή, αναγνωρίζονται, εφόσον υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος στην Ελλάδα ή απαλλάσσονται νομίμως από αυτόν.

  - Χρηματικά ποσά που δεν θεωρούνται εισόδημα κατά τις ισχύουσες διατάξεις.

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

- Χρηματικά ποσά που προέρχονται από τη διάθεση περιουσιακών στοιχείων.
- Εισαγωγή συναλλάγματος, που δεν εκχωρείται υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος, εφόσον δικαιολογείται η απόκτησή του στην αλλοδαπή. Δεν απαιτείται η δικαιολόγηση της απόκτησης αυτού του συναλλάγματος για τα πρόσωπα:
  - ✓ που κατοικούν μόνιμως στο εξωτερικό
  - ✓ που είχαν διαμείνει τρία (3) τουλάχιστον χρόνια στην αλλοδαπή και η εισαγωγή του συναλλάγματος γίνεται μέσα σε δύο (2) χρόνια από τη μετοικεσία τους
  - ✓ που είχαν διαμείνει πέντε (5) τουλάχιστον συνεχή έτη στην αλλοδαπή και το επικαλούμενο ποσό συναλλάγματος προέρχεται από καταθέσεις στο όνομα τους ή στο όνομα του άλλου συζύγου σε τράπεζα της Ελλάδας ή σε υποκατάστημα ελληνικής τράπεζας στο εξωτερικό κατά το χρόνο που διέμεναν στην αλλοδαπή ή από καταθέσεις τους μέσα σε ένα χρόνο από την μετοικεσία τους στην Ελλάδα χωρίς το συνάλλαγμα αυτό να έχει επανεξαχθεί στην αλλοδαπή. Η προϋπόθεση της μη επανεξαγωγής του συναλλάγματος δεν απαιτείται για το ποσό εκείνο του συναλλάγματος που έχει επανεξαχθεί στην αλλοδαπή για την απόκτηση περιουσιακού στοιχείου από εκείνα που αναφέρονται στο άρθρο 17, εφόσον η δαπάνη για την απόκτηση αυτού του στοιχείου έχει ληφθεί υπόψη κατά την εφαρμογή των άρθρων 17 ή 19.
- Δάνεια τα οποία έχουν ληφθεί και αποδεικνύονται με έγγραφα στοιχεία που φέρουν βέβαιη χρονολογία. Ειδικώς, όταν πρόκειται για την κάλυψη της διαφοράς δαπάνης της προηγούμενης παραγράφου, κατά το ποσό που προέρχεται από δαπάνη του άρθρου 17, το ποσό του δανείου λαμβάνεται

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

υπόψη εφόσον από το οικείο έγγραφο αποδεικνύεται ότι έχει ληφθεί πριν από την πραγματοποίηση της σχετικής δαπάνης.

- Δωρεά ή γονική παροχή χρηματικών ποσών για την οποία η οικεία φορολογική δήλωση έχει υποβληθεί μέχρι τη λήξη του έτους στο οποίο πραγματοποιήθηκε η σχετική δαπάνη.
- Ανάλωση κεφαλαίου που αποδεδειγμένα έχει φορολογηθεί κατά τα προηγούμενα έτη ή νόμιμα έχει απαλλαγεί από το φόρο.

Για τον προσδιορισμό του κεφαλαίου κάθε έτους από τα πραγματικά εισοδήματα που έχουν φορολογηθεί ή νόμιμα απαλλαγεί από το φόρο, τα οποία προκύπτουν από συμψηφισμό των θετικών και αρνητικών στοιχείων αυτών, τα χρηματικά ποσά, τα οριζόμενα στις περιπτώσεις 2,3,4,5 και 6 και οποιοδήποτε άλλο ποσό το οποίο αποδεδειγμένα έχει εισπραχθεί, εκπίπτουν οι δαπάνες που ο προσδιορισμός τους ορίζεται από τα άρθρα 16 και 17, ανεξάρτητα από το αν απαλλάσσονται της εφαρμογής του τεκμηρίου. (αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 4 του ν. 3296/04.)

Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν δαπάνες με βάση το άρθρο 16 ή αν το ποσό τους είναι μικρότερο από 2900 €, το ποσό που πρέπει να εκπεσθεί αντί αυτών προσδιορίζεται με βάση την κοινωνική, οικονομική και οικογενειακή κατάσταση των φορολογούμενων και των αποδειγμένων δαπανών διαβίωσης τους και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερο των 2900 €.

Κάθε ποσό που καταβλήθηκε για την απόκτηση αυτών των εσόδων τα μειώνει, προκειμένου αυτά να ληφθούν υπόψη για την κάλυψη ή τον περιορισμό της συνολικής ετήσιας δαπάνης, εκτός αν τα ποσά αυτά έχουν ληφθεί υπόψη κατά τον προσδιορισμό του εισοδήματος του έτους που καταβλήθηκαν και ο φορολογούμενος επικαλείται ανάλωση κεφαλαίου του έτους αυτού.

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Για την κάλυψη ή περιορισμό της διαφοράς που προκύπτει κατά την εφαρμογή των διατάξεων αυτής της περίπτωσης δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 2019/1992 (ΦΕΚ 34Α) για τα ποσά των πραγματικών ή τεκμαρτών δαπανών που πραγματοποιούνται από 1.1.1994.

Χρηματικά ποσά που έχουν ληφθεί υπόψη από τη δήλωση που, τυχόν, υποβλήθηκε κατά τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 2019/1992, για την κάλυψη ή περιορισμό διαφοράς δαπάνης, αφαιρούνται από το κεφάλαιο που σχηματίζεται από προηγούμενα έτη, όπως αυτό προσδιορίζεται με βάση όσα ορίζονται στα εδάφια 2,3 και 4 αυτής της περίπτωσης.

3. Προκειμένου προσδιορισμού του εισοδήματος με βάση την ετήσια τεκμαρτή δαπάνη του παρόντος άρθρου, η ζημιά του ίδιου οικονομικού έτους ή και των προηγούμενων δεν εκπίπτει και ούτε μεταφέρεται για συμψηφισμό στα επόμενα οικονομικά έτη.
4. Οι υπόχρεοι που δεν αναγράφουν ή ανακριβώς αναφέρουν στη δήλωση τα στοιχεία τα σχετικά με τις δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων και τον προσδιορισμό της ετήσιας συνολικής δαπάνης διαβίωσης, υπόκεινται σε πρόστιμο που ορίζεται στο άρθρο 87. Επίσης όσοι δεν αναγράφουν στη δήλωση τη δαπάνη αγοράς ή ανέγερσης ακινήτων υπόκεινται στις κυρώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 88. (Σ.Σ. Εφαρμόζεται για χρηματικά ποσά που δαπανώνται από 1.1.1995)
5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, η οποία δημοσιεύεται στη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται τα δικαιολογητικά που υποβάλλονται με τη δήλωση φόρου εισοδήματος και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°

4.1. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Έστω φορολογούμενος Χ, κάτοικος Ελλάδας, με τα παρακάτω εισοδήματα κατά το διαχειριστικό έτος 2005:

1. Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, 8.538,00 €
2. Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις (ατομική), 12.000,00 €. (150.000,00 € ακαθάριστα έσοδα και 12.000,00 € καθαρά κέρδη).

Ο φορολογούμενος αυτός έχει στην ιδιοκτησία του τρία ακίνητα, τα εξής παρακάτω:

1. Μια κύρια κατοικία επιφάνειας 280 τ.μ. και 8 τ.μ. βοηθητικών χώρων σε περιοχή με τιμή ζώνης 1.150,00 €/τ.μ. Η άδεια ανέγερσης του ακινήτου αυτού εκδόθηκε το 2004.
2. Μια δευτερεύουσα μη εξοχική κατοικία επιφάνειας 250 τ.μ. χωρίς βοηθητικούς χώρους σε περιοχή με τιμή ζώνης 850,00 €/τ.μ. Η άδεια ανέγερσης εκδόθηκε το 1990.
3. Μια δευτερεύουσα εξοχική κατοικία επιφάνειας 178 τ.μ. χωρίς βοηθητικούς χώρους σε περιοχή με τιμή ζώνης 500,00 €/τ.μ. Η άδεια ανέγερσης εκδόθηκε το 1988.

Κατά το έτος αυτό, κατέβαλλε για αγορά ενός άλλου ακινήτου δαπάνη ύψους 80.000,00 €. Επίσης, κατέβαλλε 32.000,00 € για αγορά ενός αυτοκινήτου. Τέλος, για τοκοχρεολυτική απόσβεση δανείου κατέβαλλε το ποσό των 3.425,00 €.

Λόγω της ατομικής εμπορικής επιχείρησης που διατηρεί, υποχρεούται να καταβάλλει στο ταμείο ασφάλισης Τ.Ε.Β.Ε. το ποσό των 1.853,00 €

4.2. ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

E1

ΔΗΛΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2006
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΟΚΤΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ 1-1-2005 ΕΩΣ 31-12-2006 ΥΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ ΣΕ ΔΥΟ ΑΝΤΙΤΥΠΑ

Π.Ρ.Ο.Σ.Χ.Η.: ΤΑ ΠΟΣΤΑ ΜΕ ΔΥΟ (2) ΔΕΚΑΔΙΚΑ

Προς τη Δ.Ο.Υ.: TAX ΚΩΔ. (α)* (β)* (γ)* ΑΡ. ΚΑΤΑΧΟΡΗΣΗΣ* ΤΜΗΜΑ* ΕΚΠΡΟΣΩΠΗ* Κ.Ε.Π.Υ.Ο.*

Δ.Ο.Υ. προηγ. υποβολής

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ (ΜΕ ΚΕΦΑΛΙΑ)**

ΕΠΩΝΥΜΟ (ΟΠΩΣ ΣΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ)	ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΘΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΠΙΡΡΟΤ
Χ				000000000
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΕΛΩΝΕΩΝ			ΤΜΗΜΑ	
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΧΡΙΑΣ (ΟΔΟΣ - ΑΡΙΘΜΟΣ - ΤΑΧ ΚΩΔ. ΣΥΝΟΧΙΑ ΠΟΛΗ Ή ΣΟΡΟΙ)			ΤΜΗΜΑ	
ΕΠΩΝΥΜΟ (ΟΠΩΣ ΣΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ)	ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	ΑΡΘΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΠΙΡΡΟΤ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΕΛΩΝΕΩΝ			ΤΜΗΜΑ	
ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (ΟΔΟΣ - ΑΡΙΘΜΟΣ - ΤΑΧ ΚΩΔ. ΣΥΝΟΧΙΑ ΠΟΛΗ Ή ΣΟΡΟΙ)	ΤΜΗΜΑ
				ΑΡΘΡΟ ΦΟΡΟΥ ΕΠΙΡΡΟΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (συμπληρώνονται μόνο σε καταφατική περίπτωση)

	Υπόχρεο		Της συζύγου		
Είστε νέος φορολογούμενος (υποβάλλετε δήλωση για πρώτη φορά);	327	ΝΑΙ 1	328	ΝΑΙ 1	
Είστε κάτοικος εξωτερικού και αποκτάτε εισόδημα στην Ελλάδα;	319	ΝΑΙ 1	320	ΝΑΙ 1	
Υποβάλλεται η δήλωση από κληδεμόνα σχολάζουσας κληρονομιάς, μεσεγγυούχο ή προσωρινό διαχειριστή;	329	ΝΑΙ 1			
Υποβάλλεται η δήλωση από επίτροπο, κληδεμόνα ανήλικου ή δικαστικό συμπαραστάτη;	330	ΝΑΙ 1			
Υποβάλλεται η δήλωση από κληρονόμο του φορολογούμενου που απεβίωσε;	331	ΝΑΙ 1			
Είστε συνταξιούχος και γεννηθήκατε πριν από το 1941;	013	ΝΑΙ 1	014	ΝΑΙ 1	
Είστε μισθωτός ή συνταξιούχος και εργασθήκατε ή κατοικήσατε μέσα στο 2005 σε παραμεθόρια περιοχή;	015	ΝΑΙ 1	016	ΝΑΙ 1	
Οι εκπτώσεις και μειώσεις των Πινάκων 3 και 7 να γίνουν από τα ποσά των Κωδικών 307 και / ή 308 (βουλευτές - δικαστές);	309	ΝΑΙ 1	OKI 2	310	ΝΑΙ 1
Είστε μισθωτός και πήρατε στεγαστικό επίδομα μέσα στο 2005;	011	ΝΑΙ 1	012	ΝΑΙ 1	
Κατοικείτε μόνιμα σε νησί με πληθυσμό κάτω από 3.100 κατοίκους;	007	ΝΑΙ 1	008	ΝΑΙ 1	
Ασκήτε ατομική εμπορική επιχ/ση σε οικισμό κάτω των 1.000 κατοίκων;***	017	ΝΑΙ 1	018	ΝΑΙ 1	
Μεταβλήθηκε η περουσιακή σας κατάσταση ή άλλα στοιχεία του Ε9 το 2005;	017	ΝΑΙ 1			
Είστε κάτοικος χώρας της Ε.Ε. (εκτός Ελλάδας) και αποκτήσατε στην Ελλάδα πάνω από το 90% του συνολικού εισοδήματός σας;	385	ΝΑΙ 1	386	ΝΑΙ 1	
Ανήκατε στην κατηγορία των ολικώς τυφλών, παραπληγικών πάνω από το 80% κτλ.;	905	ΝΑΙ 1	906	ΝΑΙ 1	
Είστε αξιωματικός ή ημεδαπό κάτοικο πλήρωμα εμπορικού πλοίου ή ιπτάμενο προσωπικό πολιτικής αεροπορίας;	911	ΝΑΙ 1	912	ΝΑΙ 1	

ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΠΟΣΟΥ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΚΤΛ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΦΟΡΟΥ

Έχετε δικαίωμα έκπτωσης ποσού 1.900 ευρώ λόγω αναπηρίας 67% και πάνω κτλ.;	001	ΝΑΙ 1	002	ΝΑΙ 1
Αριθμός παιδιών του Πίνακα 9 περίπτ. 1 (αριθμητικά)	003		004	
Αριθμός προσώπων του Πίνακα 9 με αναπηρία 67% και πάνω κτλ. (αριθμητικά)	005		006	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ

ΠΟΣΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΩΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ήροισμα καθαρών ποσών από μισθούς, ημερομισθία κτλ. (εκτός περιπτ. 2, 3, 4, 5 και 6)	301	8.538,00	302	
Ήροισμα καθαρών ποσών από κύριες συντάξεις (εκτός περιπτ. 1, 2, 4, 6 και 8)	303		304	
Ήροισμα καθαρών ποσών από επικουρικές συντάξεις, μερίσματα, κτλ. (εκτός περιπτ. 1, 2, 4, 5 και 6)	321		322	
Θαρό ποσό εισοδήματος κοινωνικής αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ)	305		306	
Αίβες γιατρών του ΕΣΥ κτλ. (εφημερίες), αθλητών που θέλουν να φορολογηθούν γενικές διατάξεις	317		318	
Ήροισμα καθαρών εισοδημάτων που φορολογούνται με το 2 ψήφισμα (βουλευτές - δικαστές)	307		308	

ΠΟΣΑ ΑΠΟ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Θαρό εισόδημα ατομικής επιχείρησης με βάση το βιβλίο ή στοιχεία	461		462	
Θαρό εισόδημα ατομικής επιχείρησης με βάση το αντικειμενικό σύστημα				
Ναός (Δήμος/Διαμερίσματα ή Κοινότητα) εισοδήματος				
Επίσημο ποσοστό				
Αριθμός (1) ή (2) ή (3) ή (4) ή (5) ή (6) ή (7) ή (8) ή (9) ή (10) ή (11) ή (12) ή (13) ή (14) ή (15) ή (16) ή (17) ή (18) ή (19) ή (20) ή (21) ή (22) ή (23) ή (24) ή (25) ή (26) ή (27) ή (28) ή (29) ή (30) ή (31) ή (32) ή (33) ή (34) ή (35) ή (36) ή (37) ή (38) ή (39) ή (40) ή (41) ή (42) ή (43) ή (44) ή (45) ή (46) ή (47) ή (48) ή (49) ή (50) ή (51) ή (52) ή (53) ή (54) ή (55) ή (56) ή (57) ή (58) ή (59) ή (60) ή (61) ή (62) ή (63) ή (64) ή (65) ή (66) ή (67) ή (68) ή (69) ή (70) ή (71) ή (72) ή (73) ή (74) ή (75) ή (76) ή (77) ή (78) ή (79) ή (80) ή (81) ή (82) ή (83) ή (84) ή (85) ή (86) ή (87) ή (88) ή (89) ή (90) ή (91) ή (92) ή (93) ή (94) ή (95) ή (96) ή (97) ή (98) ή (99) ή (100)				
Σύνολο καθαρού γεωργικού εισοδήματος με βάση το αντικειμενικό σύστημα	915		916	

δίνεται από την υπηρεσία ** Επισημειώστε τα στοιχεία του ΠΙΝΑΚΑ 1. Σε περίπτωση αλλαγής οι διαρθρώσεις να γίνουν απευθείας πάνω στο έντυπο. μηληφένεται εάν ο οικισμός αυτός έχει χαρακτηρισθεί ταυριστικός τόπος.

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

	Υπόχρεου	Της συζύγου
Μείον: α) Ενοίκια που καταβλήθηκαν για μίσθωση γεωργικής γης	336	336
β) Αξία καινούργιου πάνιου εξοπλισμού 326 _____ x 25% ή 50%	337	338
γ) Για κατά κύριο επάγγελμα αγρότες 1.500 ή 3.000 ευρώ αν πήραν εξισωτικές αποζημιώσεις η 2.250 (ή 1.875) ή 4.500 (ή 3.750) ευρώ, αντίστοιχα, αν είναι νέοι αγρότες	339	340
3. Ζημιά του ίδιου οικονομικού έτους από ατομική άσκηση γεωργικής επιχείρησης	465	466
4. Ζημίες προηγούμενων οικονομικών ετών από ατομική άσκηση γεωργικής επιχείρησης	467	468
5. Ακαθάριστα έσοδα από ατομική άσκηση γεωργικής επιχείρησης	475	476
Γ. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		
1. Καθαρά κέρδη από ατομική επιχείρηση (εκτός περίπτ. 4)	401	402
2. Επιχειρηματική αμοιβή από Ο.Ε. ή Ε.Ε. ή κοινωνία κληρονομικού δικαίου	403	404
3. Καθαρά κέρδη από Ο.Ε. ή Ε.Ε. ή Κοινωνία κτλ. μη υπαγόμενες στο άρθρο 10 Κ.Φ.Ε.	405	406
4. Υπερτίμημα από πώληση αυτοκινήτου επιχείρησης	407	408
5. Ζημιά του ίδιου οικονομικού έτους από ατομική επιχείρηση (εκτός περίπτ. 4)	413	414
6. Ζημίες προηγούμενων οικονομικών ετών από ατομική επιχείρηση	416	418
7. Ακαθάριστα έσοδα από ατομική επιχείρηση	425	426
Δ. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ		
1. Καθαρό εισόδημα από ατομικό επάγγελμα	501	502
2. Ποσό διατροφής που έχει εισπραχθεί από σύζυγο (εκτός των παιδιών)	505	506
3. Εισόδημα που δεν εντάσσεται σε άλλη περίπτ. του Πίν. 4	507	508
4. Ζημιά του ίδιου οικονομικού έτους από ατομικό επάγγελμα	511	512
5. Ακαθάριστα έσοδα από ατομική άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος	517	518
Ε. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ		
1. Ακαθάριστο εισόδημα από εκμίσθωση:		
α) κατοικιών, ξενοδοχείων, κλινικών, σχολείων, αιθουσών κιν/φων ή θεάτρων κτλ.	103	104
β) καταστημάτων, γραφείων, αποθηκών κτλ.	106	106
γ) γηπέδων, χώρων τοποθέτησης επιγραφών κτλ.	107	108
δ) βιομηχανοστασίων	109	110
ε) γαιών	101	102
στ) γαιών με βάση το αντικειμενικό σύστημα	909	910
2. α) Ακαθάριστο εισόδημα από υπεκμίσθωση ακινήτων	111	112
β) Στην περίπτωση αυτή, ποιο μίσθωμα έχετε καταβάλει	113	114
3. Ακαθάριστο εισόδημα από δωρεάν παραχώρηση - ιδιόχρηση:		
α) κατοικιών (μόνο δωρεάν παραχώρηση)	129	130
β) σχολείων, ξενοδοχείων, κλινικών, αιθουσών κινηματογράφων ή θεάτρων κτλ.	143	144
γ) καταστημάτων, γραφείων, αποθηκών κτλ.	145	146
δ) γηπέδων	147	148
ε) γαιών (μόνο δωρεάν παραχώρηση)	141	142
στ) γαιών (μόνο δωρεάν παραχώρηση) με βάση το αντικειμενικό σύστημα	701	702
4. Δαπάνες κτλ. για: α) κατοικίες, ξενοδοχεία κτλ. (περίπτ. 1α, 3α, 3β)	151	152
β) καταστήματα, γραφεία κτλ. (περίπτ. 1β, 1δ, 3γ)	157	158
5. α) Αποζημίωση που καταβλήθηκε με βάση νόμο στο μισθωτή ακινήτου όταν λυθεί επαγγελματική μίσθωση	163	164
β) Ακαθάριστο εισόδημα από την εκμίσθωση του ακινήτου της περίπτ. 5α	165	166
6. Λοιπές περίπτ. άρθρου 23 Κ.Φ.Ε. (γαίες κτλ.)	159	160
7. Ακαθάριστο εισόδημα των περίπτ. 1α, 2α και 3α από κατοικίες με επιφάνεια πάνω από 300 τ.μ. η καθεμιά	175	176
8. Ακαθάριστο εισόδημα των περίπτ. 1α, 3α και 3β που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέες	177	178
9. Ακαθάριστο εισόδημα των περ. 1β, 1δ και 3γ που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέες	179	180
10. Δαπάνες για διατηρητέα ακίνητα των περίπτ. 8 και 9	181	182
11. Ακαθάριστο εισόδημα (από επίταξη ακινήτων, εκμίσθωση ακινήτων από εταιρία «Αθήνα 2004» κτλ.) για το οποίο δε βεβαιώνεται τέλος χαρτοσήμου	741	742
ΣΤ. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ		
Καθαρό εισόδημα από τόκους δανείων κτλ. ημεδαπής προέλευσης	291	292
Ζ. ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ		
1. Καθαρό ποσό από μισθούς, συντάξεις, κτλ. αλλοδαπής προέλευσης	389	390
2. Καθαρά κέρδη από γεωργικές επιχειρήσεις (ατομική, εταιρικές) στην αλλοδαπή	463	464
3. Ζημίες από γεωργικές επιχειρήσεις (ατομική, εταιρικές) στην αλλοδαπή	471	472
4. Καθαρά κέρδη από εμπορικές επιχειρήσεις (ατομική, εταιρικές) στην αλλοδαπή	411	412
5. Ζημίες από εμπορικές επιχειρήσεις (ατομική, εταιρικές) στην αλλοδαπή	421	422
6. Καθαρά κέρδη από ελευθέριο επάγγελμα (ατομικά, εταιρικά) στην αλλοδαπή	509	510
7. Ζημίες από ελευθέριο επάγγελμα (ατομικά, εταιρικά) στην αλλοδαπή	513	514
8. Τόκοι και μερίσματα τίτλων κτλ. αλλοδαπής προέλευσης	295	296
9. Τόκοι κτλ. αλλοδαπής προέλευσης υπαγόμενοι στην παρακράτηση του άρθ. 10 του ν. 3312/05	387	388
10. Ακαθάριστο εισόδημα από ακίνητα που βρίσκονται στην αλλοδαπή	171	172
11. Καθαρό εισόδημα της περίπτ. 10	173	174
2. Ακαθάριστο εισόδημα της περίπτ. 10 από κατοικίες με επιφάνεια πάνω από 300 τ.μ. η καθεμιά	395	396

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

4.3. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ (ΔΗΛΩΘΕΝ) ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Προκειμένου να προσδιορισθεί ο φόρος που αναλογεί στο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου αθροίζονται τα δηλούμενα εισοδήματα και συμψηφίζονται τα θετικά και αρνητικά στοιχεία των επιμέρους εισοδημάτων. Έτσι έχουμε:

Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες	8.538,00 €
+Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις	+12.000,00 €
Σύνολο	20.538,00 €

Πριν γίνει η εκκαθάριση πρέπει να υπολογιστεί το ύψος της τεκμαρτής δαπάνης.

4.4. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΕΚΜΑΡΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

4.4.1.Τεκμήρια δαπανών κύριων και δευτερευουσών κατοικιών.

Για τον προσδιορισμό της αξίας του ακινήτου, σύμφωνα με το άρθρο 22, παράγραφος 2 του ν. 2238/94, γίνεται ο εξής υπολογισμός:

**Κύρια επιφάνεια × τιμή ζώνης × διορθωτικός συντελεστής
× συντελεστής παλαιότητας**

Οι συντελεστές βρίσκονται από πίνακες που έχουν παρατεθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο.

4.4.1.1. Κύρια κατοικία

Σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 2 του ν. 2238/94, στους κύριους χώρους προστίθεται και το 20 % των βοηθητικών. Έτσι, η συνολική επιφάνεια της κύριας κατοικίας είναι:

$$280 + 8 \times 20 \% =$$
$$280 + 1,60 = \mathbf{281,60 \text{ τ.μ.}}$$

Για να μην υπολογιζόταν τεκμαρτή δαπάνη θα έπρεπε η κύρια κατοικία να μην υπερέβαινε τα 200 τ.μ.

Από τον πίνακα 2.1 που βρίσκεται στο 2^ο κεφάλαιο βλέπουμε ότι ο διορθωτικός συντελεστής για περιοχές με τιμή ζώνης 1.150,00 €/τ.μ. είναι 1,30.

Από τον πίνακα 2.2 που βρίσκεται επίσης στο 2^ο κεφάλαιο βλέπουμε ότι ο συντελεστής παλαιότητας για ακίνητα που η άδεια τους έχει εκδοθεί 2 χρόνια πριν από το παρόν έτος είναι 0,90.

Έτσι έχουμε:

Αξία κατοικίας:

$$281,60 \times 1.150,00 \times 1,30 \times 0,90 = 378.892,80 \text{ €}$$

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Το τεκμαρτό μίσθωμα του ακινήτου δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το 3,5 % της αξίας του ακινήτου. Έτσι έχουμε:

Τεκμαρτό μίσθωμα:

$$378.892,80 \times 3,5 \% = 13.261,00 \text{ €}$$

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1 του ν. 2238/94, το ετήσιο τεκμαρτό μίσθωμα διπλασιάζεται. Άρα:

Τεκμαρτή δαπάνη κύριας κατοικίας:

$$13.261,00 \times 2 = 26.522,00 \text{ €}$$

4.4.1.2. Δευτερεύουσα μη εξοχική κατοικία.

Στην περίπτωση των δευτερευουσών κατοικιών, το όριο για να μην υπολογιστεί τεκμαρτή δαπάνη είναι η συνολική επιφάνεια να μην ξεπερνάει τα 150 τ.μ. Η επιφάνεια όμως της συγκεκριμένης είναι 250 τ.μ. Ο προσδιορισμός της αξίας της δευτερεύουσας μη εξοχικής κατοικίας γίνεται με τον ίδιο τρόπο με αυτόν της κύριας κατοικίας. Από τους πίνακες βρίσκουμε τους ανάλογους συντελεστές διόρθωσης και παλαιότητας. Έτσι έχουμε:

Αξία κατοικίας:

$$250 \times 850,00 \times 1,30 \times 0,75 = 207.187,50 \text{ €}$$

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Τεκμαρτό μίσθωμα:

$$207.187,50 \times 3,5 \% = 7.251,50 \text{ €}$$

Τεκμαρτή δαπάνη δευτερεύουσας κατοικίας μη εξοχικής:

$$7.251,50 \times 2 = 14.503,00 \text{ €}$$

4.4.1.3. Δευτερεύουσα εξοχική κατοικία

Ο προσδιορισμός της αξίας του ακινήτου γίνεται και σε αυτή με τον ίδιο τρόπο αλλά ως εξοχική κατοικία, σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 περίπτωση δ του ν. 2238/94, υπολογίζεται τεκμαρτό μίσθωμα μόνο για τους 3 μήνες του έτους. Άρα έχουμε:

Αξία κατοικίας:

$$178 \times 500,00 \times 1,20 \times 0,70 = 74.760,00 \text{ €}$$

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Τεκμαρτό μίσθωμα:

$$74.760,00 \times 3,5 \% = 2.616,60 \text{ €}$$

$$2.616,60 \times 3/12 = 654,15 \text{ €}$$

Τεκμαρτή δαπάνη δευτερεύουσας εξοχικής κατοικίας:

$$654,15 \times 2 = 1.308,00 \text{ €}$$

Το **σύνολο**, λοιπόν, των **τεκμηρίων διαβίωσης** κύριων και δευτερευουσών κατοικιών είναι:

Κύρια	26.522,00
+ Δευτερεύουσα μη εξοχική	14.503,00
+ Δευτερεύουσα εξοχική	1.308,00
Σύνολο	42.333,00 €

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Επειδή τα στοιχεία προσδιορισμού της τεκμαρτής δαπάνης είναι πάνω από δύο (2), σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 16 2238/94, γίνεται προσαύξηση των τεκμηρίων διαβίωσης κατά ποσοστό 10 %. Άρα το τελικό σύνολο των τεκμηρίων διαβίωσης κύριων και δευτερευουσών κατοικιών είναι:

$$42.333,00 + 42.333,00 \times 10 \% =$$

$$42.333,00 + 4.233,00 = 45.566,00 \text{ €}$$

4.4.2. Τεκμήριο αγοράς ακινήτου, αυτοκινήτου κ.λ.π.

Ο φορολογούμενος κατά το έτος 2005 αγόρασε αυτοκίνητο και ακίνητο. Επίσης, κατέβαλλε για τοκοχρεολυτική απόσβεση δανείου 3.425,00 €. Και στις τρεις αυτές περιπτώσεις υπολογίζεται τεκμαρτή δαπάνη. Άρα:

Αγορά Ε.Ι.Χ. αυτοκινήτου	32.000,00
+ Αγορά ακινήτου	80.000,00
+ Τοκοχρεολυτική απόσβεση δανείου	3.425,00
<hr/> Σύνολο	<hr/> 115.425,00 €

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Η **συνολική** τεκμαρτή δαπάνη του φορολογούμενου είναι:

Τεκμήριο διαβίωσης	45.566,00
+ Τεκμήριο αγορών κ.λ.π.	115.425,00
<hr/>	
Σύνολο	161.991,00 €

Όπως αναφέρθηκε στην αρχή του κεφαλαίου, το συνολικό δηλωθέν εισόδημα του φορολογούμενου είναι 20.538,00 €. Με τους υπολογισμούς καταλήξαμε ότι το τεκμαρτό του εισόδημα είναι 161.991,00 €. Η προστιθέμενη διαφορά των τεκμηρίων είναι:

$$161.991,00 - 20.538,00 = 141.453,00 \text{ €}$$

Σύμφωνα με το νόμο, αν το τεκμαρτό εισόδημα του φορολογούμενου ξεπερνάει το 20 % του δηλωθέντος τότε φορολογείται για το τεκμαρτό και όχι για το πραγματικό εισόδημα. Άρα, ο φορολογούμενος Χ θα φορολογηθεί για 161.991,00 €.

4.5. ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ

4.5.1. Εισαγωγή

Για την εκκαθάριση της φορολογίας εισοδήματος χρησιμοποιείται η κλίμακα υπολογισμού του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Υπάρχουν δύο κλίμακες για τον υπολογισμό του φόρου των φυσικών προσώπων:

1. Κλίμακα μισθωτών- συνταξιούχων
2. Κλίμακα μη μισθωτών- επαγγελματιών.

Πίνακας 4.1.: Κλίμακα μισθωτών- συνταξιούχων

Κλιμάκιο εισοδήματος	Φορολογικός συντελεστής	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο εισοδήματος	Σύνολο φόρου
11.000,00 €	0%	0,00 €	11.000,00 €	0,00 €
2.000,00 €	15%	300,00 €	13.000,00 €	300,00 €
10.000,00 €	30%	3.000,00 €	23.000,00 €	3.300,00 €
Υπερβάλλον	40%			

Πίνακας 4.2.: Κλίμακα μη μισθωτών- επαγγελματιών

Κλιμάκιο εισοδήματος	Φορολογικός συντελεστής	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο εισοδήματος	Σύνολο φόρου
9.500,00 €	0%	0,00 €	9.500,00 €	0,00 €
3.500,00 €	15%	525,00 €	13.000,00 €	525,00 €
10.000,00 €	30%	3.000,00 €	23.000,00 €	3.525,00 €
Υπερβάλλον	40%			

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

Όταν στο εισόδημα του μισθωτού ή συνταξιούχου περιλαμβάνεται και εισόδημα από άλλη πηγή, το επιπλέον αφορολόγητο ποσό των 1.500 € του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας μισθωτών- συνταξιούχων σε σχέση με το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας μη μισθωτών- επαγγελματιών, περιορίζεται στο ποσό του μισθού ή της σύνταξης που δηλώνεται, εφόσον το ποσό του μισθού ή της σύνταξης είναι μικρότερο από το επιπλέον αυτό αφορολόγητο ποσό.

4.5.2. Εφαρμογή της εκκαθάρισης

Στην προηγούμενη ενότητα καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ο φορολογούμενος Χ θα φορολογηθεί για το τεκμαρτό του εισόδημα που ανέρχεται σε 161.991,00 €. Ο φορολογούμενος όμως λόγω της ατομικής επιχείρησης που διατηρεί, εισφέρει στο ταμείο ασφάλισης Τ.Ε.Β.Ε. το ποσό των 1.853,00 €. Η εισφορά αυτή εκπίπτει από το εισόδημα. Άρα το φορολογητέο εισόδημά του είναι:

$$161.991,00 - 1.853,00 = 160.138,00 \text{ €}$$

Από τον πίνακα 4.1 υπολογίζουμε το φόρο που αναλογεί στο εισόδημα αυτό. Τα πρώτα 11.000 € από το εισόδημα είναι αφορολόγητα. Σημειώνεται ότι δεν περιορίζεται το αφορολόγητο εισόδημα γιατί, όπως προελέχθη, ο μισθός του φορολογούμενου είναι άνω των 1.500 € που είναι η διαφορά του αφορολόγητου ποσού των δύο κλιμάκων. Τα επόμενα 2.000 € φορολογούνται με συντελεστή 15 %. Άρα ο φόρος είναι $(2.000 \times 15 \%)$ 300 €. Για τα επόμενα 10.000 € ο φορολογικός συντελεστής είναι 30 %. Άρα ο φόρος είναι $(10.000 \times 30 \%)$ 3.000 €. Μέχρι στιγμής, δηλαδή, έχουμε υπολογίσει φόρο για ύψος εισοδήματος 23.000 € και ο φόρος αυτός είναι στο σύνολο 3.300 €. Για το υπερβάλλον ποσό που απομένει ο φορολογικός συντελεστής που αναλογεί είναι 40 %. Έτσι έχουμε:

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

$$160.138,00 - 23.000,00 = 137.138,00 \text{ €}$$

$$137.138,00 \times 40 \% = 54.855,20 \text{ €}$$

Αρα για το σύνολο του φορολογητέου εισοδήματος ο κύριος φόρος που αναλογεί είναι:

$$3.300,00 + 54.855,20 = 58.155,20 \text{ €}$$

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 2238/94, ο φορολογούμενος υποχρεούται σε καταβολή προκαταβολής φόρου που ισούται με το 55 % του κυρίου φόρου. Επομένως η συνολική πληρωμή είναι:

$$58.155,20 + 58.155,20 \times 55 \% = \\ 58.155,20 + 31.985,36 = \underline{\underline{90.140,56 \text{ €}}}$$

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το κράτος καταφεύγει στην εφαρμογή των τεκμηρίων και τον προσδιορισμό του τεκμαρτού εισοδήματος αναγκαστικά για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Η εφαρμογή όμως αυτού του μέτρου, σύμφωνα με την υπάρχουσα κατάσταση της κοινωνίας αλλά και την υπάρχουσα νομοθεσία για το μέτρο αυτό, δεν δίνει την οριστική λύση σε αυτό το τεράστιο πρόβλημα με συνέπεια να δημιουργούνται περισσότερα. Βλέπουμε, λοιπόν, παρόλο που υπάρχει και εφαρμόζεται ένα τέτοιο μέτρο, σε άλλες περιπτώσεις τα πραγματικά εισοδήματα τελικώς να αποκρύπτονται και σε άλλες περιπτώσεις οι πολίτες να πληρώνουν υψηλούς φόρους σε σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία που απέκτησαν ή τις δαπάνες διαβίωσης που είχαν.

Για αυτή την κατάσταση φταίνε εξίσου και οι δύο μεριές, τόσο το κράτος όσο και ο πολίτης. Τα τεκμήρια είναι σαφώς ένας τρόπος, μια λύση για το πρόβλημα της φοροδιαφυγής αλλά για να λειτουργεί σωστά και δίκαια θα πρέπει να υπάρχει και η απαραίτητη σύμπνοια μεταξύ κράτους και πολίτη. Δεν είναι λογικό να φτάνουμε σε ακραίες περιπτώσεις όπως, για παράδειγμα, αυτή ενός συνταξιούχου πολίτη που καλείται να πληρώσει υψηλό φόρο για ένα αυτοκίνητο 15ετίας, που συνήθως στοιχίζει 3.000 €, εξαιτίας των πολλών φορολογήσιμων ίππων. Επίσης, όμως, δεν είναι λογικό να υπάρχουν πολίτες που να μην μπορούν να δικαιολογήσουν περιουσιακά στοιχεία και δαπάνες διαβίωσης με τα εισοδήματα που δηλώνουν.

Το κράτος, λοιπόν, πέρα από τις αλλαγές που πρέπει να κάνει στους ισχύοντες νόμους, θα πρέπει να εφαρμόσει περισσότερους ελέγχους έτσι ώστε να μην υπάρχει περιθώριο υποβολής μη ασυνεπούς δηλώσεως. Επειδή, όμως, καμιά φορά όσο βαθύς κι αν είναι ο κρατικός έλεγχος ποτέ δεν είναι αρκετός ώστε να μη δημιουργούνται αδικίες καλό θα ήταν να μη χρειάζεται ο έλεγχος για την συνέπεια και ειλικρίνεια των πολιτών. Αυτό θα ήταν εφικτό αν το κράτος αντιμετώπιζε τον πολίτη ως κοινωνικό ον, παρακολουθώντας και αναγνωρίζοντας τα προβλήματά του ώστε να μπορούσε να δημιουργηθεί μια κοινωνία η οποία θα ήταν από μόνη της

Τεκμήρια στη φορολογία εισοδήματος

ειλικρινής απέναντι στο κράτος. Βέβαια, θα πρέπει και ο πολίτης να είναι έτοιμος να δεχτεί αυτές τις αλλαγές και να είναι πρόθυμος να αντεπεξέλθει σε αυτές γιατί χωρίς αυτόν τίποτα δεν θα μπορέσει να αλλάξει.

Αν αυτή η κοινωνία γινόταν πραγματικότητα, πολλά πράγματα θα άλλαζαν - ένα από αυτά το φορολογικό καθεστώς - και θα γινόταν το πρώτο βήμα στην επίλυση πολλών προβλημάτων που δημιουργούνται από την έλλειψη των απαραίτητων εφοδίων (στην περίπτωση αυτή το χρήμα).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κόντος- Μάναλης Λ., Ελληνικό Φορολογικό Δίκαιο, Αθήνα 2002.
2. Κοψιάυτη Α., Φορολογία Εισοδήματος (Ερμηνεία διατάξεων φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων), Αθήνα 2001.
3. Φινοκαλιώτη Κ., Φορολογικό Δίκαιο, Θεσσαλονίκη 1998.
4. Υπουργείο Οικονομίας και οικονομικών, Οδηγίες για τη συμπλήρωση της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων οικονομικού έτους 2006.

Νομοθεσία:

1. Νόμος 2238/1994
2. Νόμος 2960/2001
3. Νόμος 3091/2002
4. Νόμος 3220/2004
5. Νόμος 3259/2004
6. Νόμος 3296/2004